

ПОЉОПРИВРЕДНО - ШУМАРСКА ШКОЛА

„ЈОСИФ ПАНЧИЋ“

СУРДУЛИЦА

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ

ЗА ПЕРИОД 2021. – 2025. г.

У Сурдулици,

Јун, 2021.

На основу чл.76. Закона о основама система образовања и васпитања (“Сл. гласник РС“ бр.72/09, 52/11 и 55/13), Орган управљања Пољопривредно – шумарске школе «Јосиф Панчић» Сурдулица разматрао је Школски програм за период од 2021 до 2025. године на седници одржаној _____ и донео следећу:

О Д Л У К У

Усваја се Школски програм за период од 2021. до 2025. године.

Председник школског одбора:

(Ленче Младенов, проф.)

Директор школе

(Јасминка Ристић)

УВОД

Школски програм Пољопривредно-шумарске школе „Јосиф Панчић „у Сурдулици припремио је школски тим за израду школског програма

Чланови тима:

1. Јасминка Ристић - директор школе
2. Стојилковић Данијела-педагог школе
3. Сениша Симоновић-проф. информатике - координатор тима
4. Станковић Владимир, проф.стручних предмета из области ветеринарске медицине
5. Љубиша Ранђеловић проф.стручних предмета из области пољопривреде

1. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Школским програмом ближе се одређује начин на који школа образује и васпитава ученике ради стицања знања, вештина и ставова неопходних за даље образовање и запошљавање, успоставља организациону структуру засновану на тимском раду и одговорности сваког запосленог за остваривање утврђених циљева, као и повезивање са репрезентативним синдикатима и удружењима послодаваца и преузимање свог дела одговорности за развој друштвене средине.

Школски програм обухвата све садржаје, процесе и активности усмерене на остваривање принципа, циљева и стандарда постигнућа, и задовољење општих и специфичних образовних интереса и потреба ученика, родитеља, односно старатеља и локалне самоуправе, а у складу са оптималним могућностима школе.

Школски програм омогућава оријентацију ученика и родитеља, односно старатеља у избору школе, праћење квалитета образовно-васпитног процеса и његових резултата, као и процену индивидуалног рада и напредовања сваког ученика.

Школски програм представља основу на којој сваки наставник и стручни сарадник планира, програмира и реализује свој рад.

У циљеве остваривања Школског програма спадају и:

- остваривање пуног интелектуалног, емоционалног, социјалног и физичког развоја сваког ученика у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима,
- стицање квалитетних знања, вештина и ставова кој и су неопходни за лично остварење и развој, инклузију, наставак школовања и запослење,
- развијање језичких, математичких, научних и дигиталних компетенција, учења како се учи, међуљудских и грађанских компетенција и културног изражавања,
- развој способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација, уз коришћење информационо-комуникационих технологија,
- оспособљавање ученика за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота,
- развој и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности,
- развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине, еколошке етике и заштите животиња,
- развијање способности за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву заснованом на поштовању људских и грађанских права, права на различитост и бризи за друге, као и основних вредности правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности,
- развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрастне равноправности, толеранције и уважавања различитости.

1.1. Полазне основе за израду школског програма

Закон о основама система образовања и васпитања („Сл. Гласник РС“, бр. 72/2009, 52/2011 и 55/2013). Закон о средњем образовању и васпитању („Сл. Гласник РС“, бр. 55/2013).

Закон о уџбеницима и другим наставним средствима („Сл. Гласник РС“, бр. 72/2009).
Правилник о педагошкој норми свих облика образовно-васпитног рада наставника и стручних сарадника у средњој школи („Сл. Гласник РС-Просветни гласник“, бр. 1/92, 23/97 и 2/2000).

Правилник о ближим условима у погледу простора, опреме и наставних средстава („Сл. Гласник РС-Просветни гласник“, бр. 7/91 и 9/91).

План и програм образовања и васпитања („Сл. Гласник РС-Просветни гласник“, бр. 6/90, 4/91, 9/91, 4/93, 7/93, 12/93, 15/93, 17/93, 20/93, 6/95, 7/96, 2/98, 2/2002, 5/2002, 10/2002, 11/2002, 13/2002, 11/2004, 3/2005, 11/2006, 1/2007, 3/2007, 11/2007, 8/2009).

Правилник о изменама правилника о плану и програму образовања и васпитања за заједничке предмете у стручним и уметничким школама („Сл. Гласник РС-Просветни гласник бр.11/13).

Правилник о стандардима квалитета рада установе („Сл. Гласник РС-Просветни гласник“, бр.7/11). Правилник о вредновању квалитета рада установе („Сл. Гласник РС- Просветни гласник“, бр.7/11). Правилник о стручно-педагошком надзору („Сл. Гласник РС- Просветни гласник“, бр. 34/12).

Правилник о дозволи за рад наставника, васпитача и стручних сарадника („Сл. Гласник РС- Просветни гласник“, бр. 22/05). Правилник о програму свих облика рада стручних сарадника („Сл. Гласник РС-Просветни гласник“, бр. 5/12).

Правилник о оцењивању ученика у средњој школи - („Сл. Гласник РС-Просветни гласник“, бр. 33/99, 3/03). Правилник о сталном стручном усавршавању и стицању звања наставника, васпитача и стручних сарадника - („Сл. Гласник РС-Просветни гласник“, бр. 13/12 и 31/12).

Правилник о евиденцији у средњој школи - („Сл. Гласник РС-Просветни гласник“, бр. 31/06, 51/06).

Правилник о календару образовно-васпитног рада средње школе за школску 2014/15. („Сл. Гласник РС-Просветни гласник“, бр. 3/2014) . Правилник о екскурзији („Сл. Гласник РС - Просветни гласник“, бр. 1/09) .

Правилник о ближим упутствима за утврђивање права на индивидуални образовни план, његову примену и вредновање. Стручно упутство о начину пружања додатне подршке у образовању деце, ученика и одраслих са сметњама у развоју..., Министарство просвете и науке, јул 2012.

Стандарди компетенција за професију наставника и њиховог професионалног развоја, Београд, 2011. Стратегија развоја стручног образовања у РС („Сл. Гласник РС-бр. 1/07). Водич за самовредновање за установе у стручном образовању - Пројекат модернизације система средњег стручног образовања, Београд, 2012.

Посебни протокол за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама - Министарство провете Србије, Београд, 2007., као и Приручник за примену тог протокола, Београд, 2009.

Правилник о заштити и безбедности ученика у ПШШ „Јосиф Панчић“, Правилник о безбедности и здравља на раду у ПШШ „Јосиф Панчић“, Правилник о материјалној и дисциплинској одговорности ученика ПШШ „Јосиф Панчић“, Стручно упутство о организовању такмичења и смотре ученика средњих школа, Министарство просвете, 2012.

Избор садржаја за израду Школског програма обављено је на основу:

1. Закона о основама система образовања и васпитања, објављеног у „Службеном гласнику РС“ бр. 88/17, 27/18- др. закон и 10/19),
2. Закон о средњем образовању и васпитању, објављеног у „Службеном гласнику РС“ бр. 55/13, 101/17 и 28/18-др. закон),
3. Закон о безбедности и здрављу на раду („Службени гласник РС“, бр. 101/05, 91/15 и 113/17-др. закон),
4. Правилника о наставном плану и програму општеобразовних предмета средњег атрочног образовања у стручним и уметничким школама објављеног у „ Службеном гласнику РС-Просветни гласник“ бр 6/90 и „-Просветном гласнику“ бр. 4/91,7/93, 17/93,1/94, 2/94, 2/95, 3/95, 8/95, 5/96, 2/02, 5/03, 10/03, 24/04, 3/05, 6/05, 11/05, 6/06, 12/06, 8/08, 1/09, 3/09, 10/09, 5/10, 8/10, 11/13, 14/13 и 10/14), 6. 7.
5. Правилник о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању („Службени гласник РС“, бр. 82/15),
6. Правилника о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање («Службени гласник РС», бр. 46/19),
7. Резултата самовредновања рада школе

2.Програми образовања и васпитања

Сви програми образовања и васпитања школе остварују **се на српском језику** и то на два подручја рада: Пољопривреда и прерада хране и Шумарство и обрада дрвета

I Пољопривреда и прерада хране

Пољопривредни техничар

- **Трајање образовног профила: ЧЕТИРИ ГОДИНЕ**

По завршетку образовног профила Пољопривредни техничар ученици ће бити оспособљени за обављање послова у области ратарске производње, подизања и неге воћњака, повртарству итд.

Ветеринарски техничар

- **Трајање бразовног профила: ЧЕТИРИ ГОДИНЕ**

По завршетку овог смера ученици ће бити опособљени за обављање послова у области рада ветеринарских техничара за рад у ветеринарским станицама и амбулантама, млекарама, на фарми итд.

Пољопривреди произвођач III степен

- **Трајање образовног профила: ТРИ ГОДИНЕ**

По завршетку образовног профила Пољопривредни произвођач ученици ће бити оспособљени за обављање послова у области ратарске производње, подизања и неге воћњака, повртарству итд.

II Шумарство и обрада дрвета

Шумарски техничар

- **Трајање бразовног профила: ЧЕТИРИ ГОДИНЕ**

По завршетку овог смера ученици ће бити оспособљени рад у ловачким удружењима, у ЈП „Србија шуме“, националним парковима, погонима за расадничку производњу итд.

Осим наведених смерова на којима се образују редовни ученици, школа је акредитована и за следеће смерове:

I Пољопривреда и прерада хране

- техничар хортикултуре IV степен
- руковалац пољопривредне технике III степен

II Шумарство и обрада дрвета

- техничар за пејзажну архитектуру IV степен
- техничар за лов и риболов IV степен
- произвођач финалних производа од дрвета III степен
- шумар. III степен

Решењем Министарства просвете, науке и технолошког развоја број 022-05-00518/94-03 од 11.12.2012. год. школа је верификована за образовни профил:

- специјалиста за ловство - програм специјалистичког образовања у једногодишњем трајању (V степен).

3. Начини остваривања принципа, циљева и исхода образовања и стандарда постигнућа

Наставни принципи су основна правила и законитости којима се руководи наставник у наставном раду да би успешно остварио његове задатке. Од посебног значаја су:

- Начело систематичности и поступности

(систематичност подразумева обраду наставних садржаја у одређеном логичком редоследу, са наглашеним упориштима око којих се концентришу остали садржаји ни елементи, поступност је прелаз од лакшег ка тежем, од једноставног ка сложеном, од познатог ка непознатом, од конкретног

ка апстрактном, градиво се излаже поступно у једној години и слојевито гледајући све године у пресеку, у свакој следећој години се понавља познато и на то додаје ново знање).

- Начело примерености и напора.

(настава по садржају и начину рада не би смела бити ни претешка ни прелака, сви задаци морају бити из ученику познатих подручја, корелација са другим наставним предметима како би се задали примерени задаци).

- Начело индивидуализације и социјализације.

(поштују се индивидуалне карактеристике ученика тако да сваки ученик напредује својим темпом, развој интерперсоналних односа међу ученицима у разреду).

- Начело активности и развоја.

(знање и способности стичу се властитом активношћу што води до развоја личности, успех ученика у настави пропорционалан је уделу властите активности).

- Начело рационализације и економичности.

(постићи нај већи могући учинак са што мањим утрошком времена и средстава).

Општи исходи образовања и васпитања резултат су целокупног процеса образовања и васпитања којим се обезбеђује да деца, ученици и одрасли стекну знања, вештине и вредносне ставове који ће допринети њиховом развоју и успеху, развоју и успеху њихових породица, заједнице и друштва у целини.

Систем образовања и васпитања мора да обезбеди све услове да деца, ученици и одрасли постижу опште исходе, односно буду оспособљени да:

- усвајају и изграђују знање, примењују и размењују стечено знање,
- науче како да уче и да користе свој ум,
- овладају знањима и вештинама потребним за наставак школовања и укључивање у свет рада,
- идентификују и решавају проблеме и доносе одлуке користећи критичко и креативно мишљење,
- раде ефикасно са другима као чланови тима, групе, организације и заједнице,
- одговорно и ефикасно управљају собом и својим активностима,
- прикупљају, анализирају, организују и критички процењују информације,
- ефикасно комуницирају користећи се разноврсним вербалним, визуелним и симболичким средствима,
- ефикасно и критички користе научна и технолошка знања, уз показивање одговорности према свом животу, животу других и животној средини, схватају свет као целину повезаних система и приликом решавања конкретних проблема разумеју да нису изоловани,
- покрећу и спремно прихватају промене, преузимају одговорност и имају предузетнички приступ и јасну оријентацију ка остварењу циљева и постизању успеха.

Стандарди постигнућа су скуп исхода образовања и васпитања који се односе на сваки ниво, циклус, врсту образовања, образовни профил, разред, предмет, односно модул.

Општи стандарди постигнућа утврђују се на основу општих исхода образовања и васпитања по нивоима, циклусима и врстама образовања и васпитања, односно образовним профилима. Посебни стандарди постигнућа утврђују се према разредима, предметима, односно модулима, на основу општих исхода образовања и васпитања и општих стандарда постигнућа.

Дана 07.01.2014. године ступио је на снагу Правилник о општим стандардима постигнућа за крај општег средњег образовања и средњег стручног образовања у делу општеобразовних предмета у коме се утврђују општи стандарди постигнућа за крај општег средњег образовања и средњег стручног образовања у делу општеобразовних предмета.

Дефинисани су општи стандарди постигнућа за крај општег средњег образовања и средњег стручног образовања у делу општеобразовних предмета за међупредметне компетенције и наставне предмете: српски језик и књижевност, страни језик, математика, физика, хемија, биологија, географија и историја

4. Начини и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма

Садржај обавезних и изборних предмета и модула по образовним профилима и разредима и начин њиховог остваривања дат је у **прилогу** овог документа:

- општеобразовни предмети,
- стручни предмети за подручје рада Шумарство и обрада дрвета,
- стручни предмети за подручје рада Пољопривреда, производња и прерада хране

5. Програм допунске, додатне и припремне наставе

5.1. Додатна настава

У школи се одвија додатни рад, намењен ученицима који са успехом савладавају програм наставног предмета, који су заинтересовани да своје знање прошире и продубе.

Задужење наставника додатном наставом је прописано, као облик непосредног рада са ученицима (групама ученика), у оквиру 40-часовне радне недеље. Наставници задужени додатном наставом планирају и програмирају овај облик рада у односу на састав групе, глобално и оперативно. Планови се налазе у педагошкој документацији задуженог наставника.

Активности	Начин реализације	Носиоци Активности
Организација часова додатне наставе	Усаглашавање динамике часова са календаром такмичења	Стручно веће
Израда плана рада додатне наставе	Усаглашавање термина са распоредом часова и календаром такмичења	Предметни наставници
Организација часова допунске наставе	Одређивање фонда часова и усаглашавање са календаром рада	Стручно веће
Организација школског такмичења	У сарадњи са Министарством или самостално	Предметни наставници
Спремити наставни материјал за ученике	Припрема наставног материјала, упућивање на друге изворе знања, литературу, енциклопедије, интернет	Предметни наставници
Едукација за истраживачки рад	Упућивање ученика у истраживачку станицу Петница или Центру за таленте	Предметни наставници
Вођење евиденције	Педагошка документација наставника Ес Дневник	Предметни наставници

5.2. Допунска настава

У школи се одвија допунски рад, намењен ученицима који са тешкоћама савладавају програм наставног предмета, који су због оправданог одсуствовања из школе пропустили одређену област, ученицима који савладавају план и програм по индивидуалном образовном плану или који желе да са бољим успехом савладају одређене наставне теме/области у оквиру предмета. Задужење наставника допунском наставом је прописано, као облик непосредног рада са ученицима (групама ученика), у оквиру 40-часовне радне недеље.

Наставници задужени допунском наставом планирају и програмирају овај облик рада у односу на састав групе, глобално и оперативно. Планови се налазе у педагошкој документацији задуженог наставника школе и наставници их убацују у есДневник

Активности	Начин реализације	Носиоци Активности
Организација часова допунске наставе	Одређивање фонда часова и усаглашавање са календаром рада	Стручна већа
Израда плана допунске наставе	Усаглашавање термина са распоредом часова	Предметни наставници
	Избор садржаја, начина остваривања садржаја	
Спремање наставног материјала за ученике	Наставни материјал	Предметни наставници
Час одељенског старешине и родитељски састанци	Објаснити ученицима и родитељима начин остваривања допунске наставе и термин одржавања	Одељенски старешина
Вођење евиденције	Педагошка документација наставника ЕсДневник	Предметни наставници

5.3. Припремна настава

Припремна настава ће се одвијати у току маја и јуна, у фонду часова предвиђених Законом (10% укупног фонда часова за разредни, поправни испит; 5% за матурски испит).

Припремни рад ће се реализовати и за ученике који су стекли услов прописан Законом, одсуство из школе више од трећине часова и упућени на полагање разредног испита из једног или више предмета, према одредбама Закона о средњем образовању. Наставници који су задужени за реализацију припремног рада/наставе, о томе воде евиденцију у књигама евиденције. Распоред припремног рада предлаже Одељенско веће, а усваја Наставничко веће на седници поводом завршетка 2.полугодишта.

Припремну наставу школа остварује за:

- Редовне ученике који се упућују на полагање разредног испита
- Редовне ученике који се упућују на полагање поправног испита
- Све ученике за полагање матурских испита.

5.4. Програм за полагање поправних испита

Активности	Начин реализације	Носиоци Активности
Организација часова допунске наставе	Одређивање фонда часова и усаглашавање са календаром рада	Стручно веће
Израда плана допунске наставе	Избор садржаја, начина остваривања садржаја	Предметни наставници
Спремање наставног материјала за ученике	Наставни материјал	Предметни наставници
Час одељенског старешине и родитељски састанци	Објаснити ученицима и родитељима начин остваривања допунске наставе и термин одржавања поправног испита	Одељенски старешина
Вођење евиденције	Белешке наставника есДневник	Предметни наставници

5.5. Програм за полагање матурских испита за образовни профил

Активности	Начин реализације	Носиоци
Организација припремних часова и испита	Подсећање на интерни Правилник Списак предмета и тема које су ученици изабрали и одређивање фонда часова Израда распореда у складу са календаром рада	Директор, председници стручних већа
Израда плана припремне наставе	Избор садржаја и начина остваривања садржаја	Предметни наставници
Спремање наставног материјала за ученике	Наставни материјал	Предметни наставници
Часови одељењског старешине	Објаснити ученицима начин и организацију завршног испита Изјашњавање ученика за изборни предмет Упознати ученике са календаром рада школе и заједничко попуњавање образаца и пријављивање	Одељењски старешина
Часови српског језика	Израда пробног матурског рада, Исправка пробног матурског рада	Професори српског језика
Матурски практични рад са усменом одбраном	Избор теме за матурски практични рад, техничка обрада матурског рада Обрада садржаја	Предметни наставници

Часови изборног предмета	Избор теме за одбрану Обрада садржаја	Предметни наставници
Анализа резултата	Упоредна анализа у односу на претходне периоде	Тим за развојно планирање

Програм полагања матурских испита приказан је за образовни профил: Шумарски техничар. За образовне профиле: Пољопривредни техничар и Ветеринарски техничар, матурски испит састоји се из три дела и то: испит из матерњег језика (писани задатак), испита за проверу стручно-теоријског знања и матурског практичног рада, на основу Правилника о полагању Матурског испита („Просветни гласник“ бр.2 од 2012.год.)

6.Програми и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа

Школа у оквиру својих обавезних наставних предмета, грађанског васпитања као изборног предмета и кроз ваннаставне активности развија способност за препознавање проблема, вештине планирања акција за решавање проблема, удруживање и тимски рад, подстиче самоиницијативу и предузетнички дух ученика.

Циљ	Реализација циљева остварује се кроз садржаје програма:
Развијање способности за препознавање и решавање проблема	<ul style="list-style-type: none"> - Наставе Грађанског васпитања - Ученичког парламента - Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања - Часа одељењског старешине - Реализацију превентивних активности на сузбијању злоупотребе психоактивних супстанци
Развијање вештине планирања акција	<ul style="list-style-type: none"> - Ученичког парламента - Еколошке секције - Наставе Грађанског васпитања
Развијање вештине за тимски рад, конструктивну комуникацију, толеранцију, поделу дужности и одговорности	<ul style="list-style-type: none"> - Кроз програм редовне, изборне наставе и слободних активности (групни облик рада, пројекти) - Ученичког парламента - Тима за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања - Тима за инклузивно образовање - Плана рада педагога – индивидуални рад са ученицима - Плана рада тима за додатну подршку новим ученицима
Подстицање самоиницијативе ученика	<ul style="list-style-type: none"> - Ученичког парламента - Тима за професионалну оријентацију и каријерно вођење - Тима за промоцију школе
Развијање предузетничког духа ученика	<ul style="list-style-type: none"> - Организације такмичења из садржаја предмета - Организације изложби поводом обележавања Дана школе и других важних датума - Секције за предузетништво

7. Програм културних активности школе

Програм културних активности школе обухвата следеће активности: прославу Дана школе, Дана Рома.почетак и завршетак школске године, прославе школских и државних празника, приредбе, представе, изложбе, концерте, квизове, спортска и друга такмичења.

Циљ: Ових активности је организовано деловање школе на средину, оспособљавање ученика да користе све вредности које им пружа средина за њихов свестрани развој и богатији лични живот у слободном времену, као и презентовање оних резултата којима школа богати културни и друштвени живот средине (радне акције, прославе, јубилеји, манифестације, друштвено- користан рад), и афирмација школе као културног центра у месту и стварање педагошких и друштвених услова за богаћење културног живота средине.

Активности	Начин реализације	Носиоци
Прослава Дана школе	Пријем гостију, пензионера и сарадника. Додела награда, похвала и захвалница. Свечана приредба који припремају ученици у сарадњи са наставницима Коктел и дружења	Руководство школе Наставници Ученици
Почетак школске године	Пријам ученика првог разреда у физкултурној сали уз присуство директора, стручних сарадника и разредних старешина	Наставници, одељенске старешине
Завршетак школске године	Традиционална додела сведочанства ученицима по одељењима. Свећано награђивање књигама одличних ученика, Ђака генерације, најбољих спортиста, најбољих ђака по подручјима рада и ученика успешних на такмичењима	Одељенски старешина Директор
Прослава школске славе Светог Саве	Пријам гостију, представника цркве, пензионера и сарадника. Беседа о Светом Сави. Свечана приредба. Додела награде за најбољег ђака	Директор Наставник колачар
Представе	Чланови драмске секције наступају у контексту текућих збивања и значајних датума	Руководство школе Наставници Ученици
Изложбе	Чланови еколошке секције имају сталну изложбу својих радова у холу школе Поводом Светог Саве одржава се изложба тематских радова ученика и награђивање Поводом Дана школе, текућих збивања и значајних датума одржава се изложба ученичких радова	Наставници Ученици
Квизови	Поводом 21 марта Дана шума, организују се традиционално тематски квизови за ученике осмог разреда	Предметни наставници шумарске групе предмета
Рибљи котлић	Поводом Дана школе традиционално у организацији наставника стручног већа за лов и риболов, организује се дружење за ученике како наше, тако и основних школа	Предметни наставници шумарске групе предмета

8. ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ

8.1. Ван-наставне активности - секције

Ради јачања образовно-васпитне делатности школе, подстицања индивидуалних склоности и интересовања, правилног коришћења слободног времена, као и ради богаћења друштвеног живота и разоноде ученика, развијања и неговања другарства и пријатељства, школа је дужна да реализује слободне активности, које се, углавном спроводе кроз рад у секцијама.

Слободне активности окупљају ученике различитих разреда на принципу добровољности и слободе у избору садржаја рада. До краја септембра ученици ће се изјаснити у којој секцији желе да раде, док се почетак рада свих секција очекује у октобру.

Ученицима ће бити понуђено да учествују у следећим секцијама .

Уколико ученици покажу интересовање и заинтересованост, школа ће уколико има ресурса понудити и неку другу секцију у складу са њиховим интересовањима.

Редни број	Назив секције	Број часова		Задужени наставник
		недељно	годишње	
1.	Планинарска секција	1	35	Наставници физичке културе и остали заинтересовани..
2.	Секција за стони тенис	1	35	
3.	Шаховска секција	1	35	
4.	Драмска секција	1	35	Наставници Српског језика и књижевности и страних језика.
5.	Литерарно-рецитаторска секција	1	35	
6.	Ловачка секција	1	35	Наставници шумарске струке
7.	Секачка секција	1	35	
8.	Лековито биље	1	35	Наставници пољопривредне и шумарске струке
9.	Лекови су свуда око нас	1	35	
10.	Корективни и оперативни захтеви код домаћих животиња	1	35	Наставници ветеринарске струке
11.	Живот животиња	1	35	Наставници из области сточарства и ветерине
12.	Пчеларство	1	35	

Планове рада ових секција на годишњем нивоу израђују задужени наставници, планови рада секција су саставни део Годишњег плана рада за сваку годину.

8.2. Екскурзија

Екскурзије као посебан облик образовно - васпитног рада организује се изван школске учионице у циљу непосредног пручавања наставног градива које је теже обрадити у учионици. Екскурзије пружају могућност да ученици упознају све лепоте земље као и да истовремено упознају културна и историјска обележја везана за одређене датуме, револуције или важне историјске личности.

О релацији и времену извођења екскурзије такође ће своје мишљење изнети: Ученички парламент, Савет родитеља, Наставничко вече и Орган управљања.

Организација и реализација екскурзије спровешће се по Правилнику и упутству о спровођењу екскурзије које је прописао Министар просвете.

Школа ће се приликом извођења екскурзије строго придржавати овог упутства и правилника.

Сваке школске године се именује разредни старешина координатор који је задужен за припрему и вођење екскурзије, по разредима .

Напомена :

Због специфичности школе, већи део ученика потиче из социјално угрожених породица, тако да се не изводе екскурзије сваке године, јер родитељи немају средства да увак финансирају екскурзију, тако да не можемо да дамо програм Екскурзије.

Због ове специфичности постала је пракса у нашој школи да се ученицима, тј. родитељима пре одласка на екскурзију понуде релације у Законском року, а да се онда они одређују за најповољнију понуду.

Уколико буде било могућности школа ће организовати једнодневни излет Архелеошком парку Limes park-Viminacium Adventure

Школа има добру сарадњу са школама у Чешкој, Бугарској и Македонији, наши ученици редовно учествују и освајају значајне резултате на светском такмичењу секача у Чешкој. Школа је такође побратимљена са школом у Бугарској.

До сада је школа имала праксу да када је такмичење поведе више ученика, обично оне најбоље, како би им то била награда. Такође се у будућности планира се сарадња са овим школама у виду размене ученика.

Очекујемо да поред дружења разменимо искуства са колегама из ових земаља и позитивна искуства уградимо у наш рад. Планирано је да наши ученици присуствују њиховој настави, као и њихови нашој. Деца која буду дошла у нашој земљи биће смештена у интернату, јер већи део наших ученика потиче из социјално-угрожених породица. На крају је планиран излет и ручак на Власини, као најзначајније место у нашој средини.

8.3 . ПРОГРАМ КАРИЈЕРНОГ ВОЂЕЊА И САВЕТОВАЊА

Циљ: Праћење и подстицај развоја ученика, њихових склоности и способности у току образовања и пружања помоћи при избору даљег образовања и професионалног оспособљавања.

Задаци:

- Упознавање, праћење и подстицање развоја индивидуалних карактеристика личности ученика и стицања увида у сопствене способности,
- информисање ученика о свету рада и занимања,
- рад на формирању правилних ставова према раду, специфичности рада у области шумарства, пољопривреде и ветерине
- подстицање ученика на испитивачко понашање према себи и свету рада,
- оспособљавање ученика за рад на сопственом професионалном развоју или наставку формалног школовања на истим или вишим нивоима,
- развој свести о потреби стицања савремених компетенција за рад,
- могућности за брзе промене занимања,
- упознавање са реалним стањем и потребама тржишта рада,
- професионално тестирање, каријерно вођење, израда радне биографије, интервју с послодавцима,
- праћење ученика након завршене средње школе кроз базу података о кретању.

Реализација конкретних садржаја:- кроз све облике образовног рада (редовну наставу, наставу грађанског васпитања, слободне активности, према плану и програму предмета Предузетништво),
- сарадња са релевантним установама (Национална служба за запошљавање, установе које организују специјализоване семинаре, вршњачке едукације),
- сарадња са појединцима (релевантним за области интересовања ученика),

- заједничким радом и сарадњом са ученицима и родитељима ученика.

- кроз пројекат заједно ка средњој школи

Облици рада:

- Задаци професионалне оријентације ученика се спроводе кроз:

- наставу, предавања, разговоре, дебате, дискусије, акције, обуке, радионице, школске и ван-школске манифестације, такмичења, изложбе, тестирање одговарајућим тестовима у школи или Националној служби за запошљање.

- Реализација кроз планиране садржаје одељењских старешина, одељењских већа, одељењских заједница, педагога, сарадника и остале програме који су део Годишњег плана рада школе.

Школа омогућава формирање зреле и одговорне личности, способне да доноси добро промишљене и одговорне одлуке о властитој професионалној будућности и да их спроводи у дело.

Тим за каријерно вођење у сарадњи са наставницима реализује праћење индивидуалних склоности ученика.

Саветодавни рад обавља се током школовања и школа, по потреби, сарађује са надлежним установама које се баве каријерним вођењем и саветовањем.

Школа помаже ученицима и родитељима у истраживању могућности за даље учење и запошљавање, односно идентификовање, избор и коришћење бројних информација о професијама, каријери, даљем учењу и образовању и објективно разликовање и формирање сопственог става о томе. У том циљу школа прати развој ученика и информисе их занимањима, образовним профилима, условима студирања и потребама на тржишту рада.

Планиране активности	Начин	Динамика	Носиоци реализације
Упознавање ученика првог разреда са карактеристикама занимања за које су се определили	На часовима редовне и блок наставе и часу одељењског старешине	Септембар Октобар	Наставници Одељењски старешина
Изградња, неговање и учвршћивање радне климе, навика и позитивних ставова према раду	Часови одељенске заједнице, наставне и ван-наставне активности, индивидуални разговори	Током школске године	Одељењски старешина, Предметни наставници, Педагог
Повећање компетенција наставника за рад на подршци професионалног развоја ученика	Саветодавни рад са наставницима, информисање	Током школске године	Педагог
Договор са одељенским старешинама о распореду и реализацији плана професионалне оријентације – сачињавање плана. Изјашњавање ученика четвртог разреда којима је потребна помоћ психолога, у виду тестирања тестом и индивидуалним разговорима, а у циљу лакшег опредељења за будућу школу-факултет и занимање	Разговор	Септембар, Децембар	Педагог Одељењске Старешине, Психолог при тржишту рада
Оспособљавање за израду СИВ-ија	На часовима грађанског	Током	Наставник

и активан став према тражењу запослења	васпитања и одељенске заједнице	године	грађанског васпитања, Одељенске старешине
Професионално информисање ученика (о чиниоцима који утичу на адекватан избор занимања, о значају активности ученика и самосталности у процесу одлучивања)	Часови одељенске заједнице, консултације, радионице, сајмови праксе и образовања, презентације	Континуирано, са нагласком на прво полугодиште за ученике завршних разреда	Одељенски старешина, Наставници, Педагог, Родитељи
Подизање мотивације ученика за планирање професионалног развоја и спремности за самостално одлучивање о даљем образовању и избору занимања	Саветодавни рад, групни рад, радионице	Континуирано, прво полугодиште за матуранте	Педагог
Рад на успостављеној Бази података о кретању ученика четвртих разреда, након завршене средње школе	Истраживање	октобар	педагог
Формирање позитивних ставова према занимању које су изабрали наши ученици	Разговор на часовима блок наставе и часовима одељенског старешине	Током године	Одељењски старешина, Предметни наставник
Оспособљавање ученика завршних разреда за планирање даљег професионалног развоја	Информисање ученика о могућностима настављања школовања.	Током године	Одељењски старешина, Предметни наставник
Професионално информисање родитеља	Родитељски састанци, консултације, саветодавни рад	Током школске године	Одељенске старешине, Педагог
Предавање за ученике 4. разреда на тему „Услови, садржај и начин спровођења матурског испита“	Предавање са дискусијом путем презентације	Март	Педагог
Вођење документације о раду	Дневници рада, резултати тестирања, статистички подаци, записници и фото документација	Континуирано	Чланови тима за каријерно вођење

9. Програм Заштите животне средине

Програм заштите животне средине обухвата активности усмерене на јачање и развој свести о значају здраве животне средине, одрживог развоја и очувању и унапређењу природних ресурса. Школа доприноси заштити животне средине остваривањем програма Еколошке секције, заједничким истраживањем и акцијама локалне самоуправе и школе.

Циљ друштвено-корисног рада је да васпитава ученике да добровољним радом самостално и у оквиру друштвено-организованих активности у слободном времену, доприносе стварању и унапређивању услова живота и рада људи у ужој и широј друштвеној заједници.

Задаци су:

- развијање навика ученика да стално и рационално обављају различите послове рада задовољавања личних потреба, потреба породице и друштвене средине;
- стицање навика и одговорности за чување и естетски изглед средине у којој ученик учи, ради и живи;
- развој и неговање урбане и комуналне културе;
- развијање свести о потреби колективног рада и принципима који се примењују у акцијама и активностима друштвено-корисног рада;
- развијање осећања одговорности за преузете обавезе и радне задатке уз неговање радне културе ученика и спремности за сарадњу.

План друштвено-корисног рада је саставни део годишњег плана рада, а потребно је истаћи активности као што су уређење школског дворишта, хола школе, уређење кабинета, израда шема, графикона и других наставних учила, дежурство ученика, и др.

Активности	Начин реализације	Носиоци
Подршка раду Еколошке секције	Састављање плана и програма у складу са планом рада школе, еколошким календаром и осталим друштвеним акцијама. Промоција рада секције, анкета за заинтересоване ученике	Руководилац секције, Директор, Савет родитеља,
Акције за унапређење животне средине (уређење школског дворишта, хола школе, уређење кабинета,)	Осмишљавање конкретних акција у оквиру и шире околине	Еколошка секција, остали ученици, наставници и родитељи
Учешће у обележавању значајних датума из еколошког календара	Избор у складу са календаром и могућностима секције, израда промотивног материјала, припрема изложбе и презентације	Избор у складу са календаром и могућностима секције, израда промотивног материјала, припрема изложбе и презентације
Јачање свести ученика о значају здраве животне средине, одрживог развоја и очувању и унапређењу природних ресурса	Израда тематских плаката и њихово излагање у школи. Промоција рада Еколошке секције на сајту школе	Еколошка секција Особа задужена за ажурирање сајта школе

10. Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања

10.1. План за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања

Под насиљем и злостављањем подразумева се сваки облик једанпут учињеног, односно понављаног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности детета и ученика или запосленог.

Циљеви програма

- 1) Подиже ниво свести и осетљивости детета и ученика, родитеља и свих запослених за препознавање насиља, злостављања и занемаривања;
- 2) негује атмосфера сарадње и толеранције, уважавања и конструктивне комуникације у којој се не толерише насиље, злостављање и занемаривање;
- 3) истичу и унапређују знања, вештине и ставови потребни за конструктивно реаговање на насиље;
- 4) обезбеђује заштита детета и ученика, родитеља и свих запослених од насиља, злостављања и занемаривања .

Задаци програма

Задаци тима за заштиту јесу, нарочито, да:

- 1) припрема програм заштите у складу са специфичностима установе и утврђеним мерама за унапређивање на основу анализе стања;
- 2) информише децу и ученике, запослене и родитеље о планираним активностима и могућности тражења подршке и помоћи од тима за заштиту;
- 3) учествује у обукама и пројектима за развијање компетенција запослених потребних за превенцију и интервенцију у ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања;
- 4) предлаже мере за превенцију и заштиту, организује консултације и учествује у процени ризика и доношењу одлука о поступцима у случајевима сумње или дешавања насиља, злостављања и занемаривања;
- 5) укључује родитеље у превентивне и интервентне мере и активности;
- 6) прати и процењује ефекте предузетих мера за заштиту деце и ученика и даје одговарајуће предлоге директору;
- 7) сарађује са стручњацима из других надлежних органа, организација, служби и медија ради свеобухватне заштите деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања;
- 8) води и чува документацију;
- 9) извештава стручна тела и орган управљања.

Насиље и злостављање сматра се насиље запосленог према детету, ученику, другом запосленом, родитељу, односно другом законском заступнику; ученика према другом детету, ученику или запосленом; родитеља према свом детету, другом детету и ученику, запосленом као и према трећем лицу.

Облици насиља:

Насиље и злостављање може да јави као физичко, психичко (емоционално), социјално и дигитално.

Физичко насиље и злостављање је понашање које може да доведе до стварног или потенцијалног телесног повређивања детета, ученика или запосленог; физичко кажњавање деце и ученика од стране запослених и других одраслих особа.

Психичко насиље и злостављање је понашање које доводи до тренутног или трајног угрожавања психичког и емоционалног здравља и достојанства детета и ученика или запосленог.

Социјално насиље и злостављање је понашање којим се искључује дете и ученик из групе вршњака и различитих облика социјалних активности, одвајањем од других, неприхватањем по основу различитости, ускраћивањем информација, изоловањем од заједнице, ускраћивањем задовољавања социјалних потреба.

Дигитално насиље и злостављање је злоупотреба информационих технологија која може да има за последицу повреду друге личности и угрожавање достојанства и остварује се слањем порука електронском поштом, СМС-ом, ММС-ом, путем веб-сајта (веб сите), четовањем, укључивањем у форуме, социјалне мреже и сл.

Осим наведених облика, насиље и злостављање препознаје се и кроз: злоупотребу, сексуално насиље, насилни екстремизам, трговину људима, експлоатацију детета и ученика и др.

Злоупотреба детета и ученика је све оно што појединац, односно установа чини или не чини, што негативно утиче, наноси штету, ускраћује или смањује могућност за безбедан и здрав развој и доводи га у немоћан положај према појединцу или установи (злоупотреба у спорту, у политичке, верске, комерцијалне и друге сврхе). Злоупотреба подразумева и прекомерно подстицање, односно психолошки притисак на дете и ученика од стране родитеља или наставника ради постигнућа која могу да имају за последицу угрожавање нормалног психофизичког и социјалног развоја и најбољег интереса детета.

Сексуално насиље и злостављање је понашање којим се дете и ученик сексуално узнемирава, наводи или приморава на учешће у сексуалним активностима које не жели, не схвата или за које није развојно дорастао или се користи за проституцију, порнографију и друге облике сексуалне експлоатације.

Насилни екстремизам је промовисање, заговарање, подржавање, припремање и учествовање у идеолошки мотивисаном насиљу за остваривање друштвених, економских, верских, политичких и других циљева.

Трговина људима је врбовање, превозење, пребацивање, скривање или примање лица, путем претње силом или употребом силе или других облика присиле, отмице, преваре, обмане, злоупотребе овлашћења или тешког положаја или давања или примања новца или користи да би се добио пристанак лица које има контролу над другим лицем у циљу експлоатације.

Превенција насиља, злостављања и занемаривања

Превенцију насиља, злостављања и занемаривања чине мере и активности којима се у установи ствара сигурно и подстицајно окружење, негује атмосфера сарадње, уважавања и конструктивне комуникације.

Превентивним активностима се:

- 1) подиже ниво свести и осетљивости детета и ученика, родитеља и свих запослених за препознавање свих облика насиља, злостављања и занемаривања;
- 2) негује атмосфера сарадње и толеранције, уважавања и конструктивне комуникације у којој се не толерише насиље, злостављање и занемаривање;
- 3) истичу и унапређују знања, вештине и ставови потребни за креирање безбедног и подстицајног окружења и конструктивно реаговање на насиље;
- 4) унапређује познавање процедура за пријављивање и поступање код детета и ученика, родитеља и свих запослених у случају сумње или сазнања о свим облицима насиља, злостављања и занемаривања, обезбеђује заштита детета и ученика, родитеља и свих запослених од насиља, злостављања и занемаривања;
- 5) подстиче усвајање позитивних норми и облика понашања, учење вештина конструктивне комуникације и развијање емпатије.
- 6) остварује упознавање са видовима и стратегијама пружања одговарајуће подршке и разумевања различитих облика комуникација и понашања ученика са тешкоћама и сметњама у развоју и инвалидитетом.
- 7) развијају социоемоционалне компетенције деце и ученика, родитеља и запослених (свест о себи, свест о другима, саморегулација, одговорно доношење одлука и др.).

Деца и ученици, родитељи и запослени заједнички планирају, осмишљавају и спроводе превентивне активности, начине информисања о садржајима, мерама и активностима за спречавање и заштиту од насиља, злостављања и занемаривања.

У оквиру превенције насиља и злостављања установа остварује васпитни рад, појачан васпитни рад и васпитни рад који је у интензитету примерен потребама, специфичностима установе и најбољем интересу детета, самостално или у сарадњи са другим надлежним органима, организацијама и службама.

Тим за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања формира се сваке школске године и чине га следећи чланови:

Директор школе, педагог школе, секретар школе, 4 радника школе, Представник ученичког парламента и један члан савета родитеља. (укупно 9 чланова)

10.2 План, насиља злостављања и занемаривања – мере превенције

Активности	Носиоци Активности	Извори доказа	Време
Израда плана за заштиту ученика за текућу школску годину и упознавање свих актера	Педагог Тим	Педагошка документација Извештаји	Август, Септембар
Оглашавање имена чланова Тима на огласној табли школе.	Председник тима	Огласна табла	Септембар
Договор о одељенским и школским правилима на ЧОС-у	Чланови тима Одељенске старешине	Утврђена и истакнута одељенска и школска правила	септембар
Упознавање ученика првог разред и Ученичког Парламента са најновијим правилником о понасиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама и подсећање ученика осталих разреда на протоколом и новинама у вези овог правилника.	тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања Одељенске старешине	Записници са саста тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	Септембар Октобар
Упознавање осталих тимова у школи са плано рада тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања м рада	Чланови тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и чланови осталих тимова у школи	Записници са тимова	Током године
Информисање родитеља на родитељским састанцима о акционим и превентивним активностима заштите од насиља	Одељенске старешине	Записници са родитељских састанака	Септембар Октобар
Анализа и информисање Наставничког већа о раду тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	тим за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	Записници са наставничког већа	На крају класификационих периода
Пружање потребне помоћи наставницима, одељенским старешинама у примени програма превентивних и интервентних активности	тим за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања м за	Школска евиденција о реализованим активностима, Извештаји тима	Током године
Евиденција и документација о појавама насиља	Запослени у школи	Документација Попуњени протоколи о насиљу	Током године
Организовање и реализација анкетног истраживања за родитеље	Педагог	Анкета, Извештаји	децембар

Активности	Носиоци Активности	Извори доказа	Време
ученика: «Процена безбедности ученика'»			
Организовање и реализација анкетног истраживања за ученике: «Присутност и облици насиља у школи»	Педагог	Анкета Извештаји	Новембар
Ажурирање базе података о евидентираним насиљу	Педагог, Координатор тима	Пријава, База података	Током године
-Анализа безбедносне ситуације у школи	Тим, Директор	Анализа, Извештаји	На класификационим периодима
Обезбеђивање партиципације ученика у превенцији насиља	Тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања Ученички парламент	Школска евиденција о реализованим активностима, Извештаји тима	Током године
Формирање и обука вршњачког тима за примену различитих вештина за конструктивно превазилажење сукоба и конфликта,	Тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	Извештаји тима	Током године
Разноврсне наставне и ваннаставне активности, радионице, предавања, састанци раду тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и Ђачким парламентом	Тим, Ученички парламент	Извештаји тима	Током године
Предавање на тему трговина људима	Одељенске старешине	Извештаји тима	Октобар
Обележавање Дана толеранције (подизање нивоа свести код ученика о значају толерантности), без обзира на пол, националност, веру и сл.. током школске године - ЧОС	Одељенске старешине	Школска документација	16. новембар
Предавање за ученике – Болести зависности	тим за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања Поједини ученици	Извештаји, Документација	Децембар
Учешће у хуманитарним акцијама са циљем да се код ученика развије емпатија и солидарност	Тим Ученички парламент, Наставници, Педагог	Школска евиденција о реализованим активностима, Извештаји тима	Током године

Активности	Носиоци Активности	Извори доказа	Време
Израда паноа и презентација на тему ненасиља	Ученици, Наставници	Радови, Документација, Панои	Новембар децембар
Организовати акцију са родитељима «Дежурство родитеља у школи», с циљем да родитељи стекну комплетнији увид о животу и раду школе	Педагог Координатор тима за безбедност Одељенске старешине	Видео запис Школа је под видео надзором Записник тима за безбедност	Децембар Јануар
Јачање сарадње са институцијама из локалне заједнице у циљу превенције и сузбијања насиља: 1 Насиље међу децом и законске регулативе“ трибина у сарадњи са МУП-ом, 2.Занемаривање и злостављање деце и дисциплинске мере – предавање у сарадњи са Центром за Социјални рад. 3. Организовање округлог стола са представницима значајних институција на тему како заједно решити проблем насиља – размена искустава	тим за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања Директор	Педагошка документација, Извештаји	Током године На почетку школске године у октобру упутити позив за сарадњу
	Тим, представници МУП-а, Центар за Социјални рад	Извештаји	Током године
	Представници институција и школе	Извештаји	Током године
Наставак едукације свих актера школе у циљу сензибилизације на појаву и препознавање насиља (врсте, облици, начини испољавања)	Тим за безбедност	Педагошка документација Извештаји	Током године
Васпитни рад са ученицима: 1. Радионице у циљу јачања другарских односа, 2. „Реци „НЕ“ електронском насиљу, 3. Заједничке активности ученика, 4. Медијација	Одељенске старешине, Професор Информатике, Педагог	Педагошка документација Извештаји	Током године
Свакодневне активности тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања			
Појачан васпитни рад са ученицима - праћење понашања ученика: -на часу -праћење односа учесника насиља на часу и ван наставе уз помоћ дежурног наставника и домара – -примена заједничких активности, тимског рада како би учесници насиља успоставили другарске односе	Од. Стареш., Педагог, тим за заштиту ученика од дискрим., насиља, злостављања и занемарив.	Педагошка документација Извештаји	Током године

Активности	Носиоци Активности	Извори доказа	Време
Пружање помоћи ученицима у решавању индивидуалних проблема или проблема са другима и индивидуално саветодавни рад са ученицима који имају проблеме у понашању	Педагог, Одељенске старешине	Педагошка документација Извештаји	Током године
Интензивираи и индивидуализираи васпитни рад: -са починиоцима насиља -са жртвама насиља	Педагог Одељенске старешине	Педагошка документација Извештаји	Током године
Праћење ризичног понашања ученика путем свакодневног контакта у циљу стицања увида у њихов социјално психолошки статус	Педагог Одељенске старешине	Досијеи ученика, Евиденције	Током године
Редовни контакт са родитељима ученика починиоца насиља или ученика који трпи насиље и њихово укључивање у заједничко решавање проблема	Педагог Одељенске старешине	Педагошка документација Извештаји	Током године
Интервентне активности: спровођење процедуре и поступака реаговања у ситуацијама насиља, праћење и евидентирање свих врста насиља, примена адекватних мера за сузбијање или ублажавање учињеног насиља, укључивање родитеља у решавању проблема, сарадња са локалном заједницом, праћење ефеката преузетих мера.	Тим, Директор школе, Одељенске старешине, Остали актери	Педагошка документација Извештаји	Током године
Покретање поступака унутар установе: васпитни (према ученицима и родитељима) васпитно -дисциплински (према ученицима) дисциплински (према наставницима и запосленима)	Директор школе	Извештаји, Решења	Током године
Праћење промена понашања ученика	Педагог Одељ.старешине	Педагошка документација Извештаји	Током године
Наставак рада са одељењима у којима је у протеклој школској години било већих проблема	Тим, Директор школе, Одељенске старешине, Остали актери	Педагошка документација Извештаји	Током године
Рад са децом којима су у протеклој школској години изрицане васпитне мере	Тим, Директор школе, Одељенске старешине, Остали актери	Педагошка документација, Извештаји	Током године

Појачан васпитни рад са учеником

Са учеником који врши повреду правила понашања или се не придржава одлука директора и органа школе, неоправдано изостане са наставе пет часова, односно који својим понашањем угрожава друге у остваривању њихових права, школа је дужна да, уз учешће родитеља, односно старатеља ученика, појача васпитни рад активностима: у оквиру одељенске заједнице, стручним радом одељењског старешине, педагога, посебних тимова, а када је то неопходно да сарађује са одговарајућим установама социјалне, односно здравствене заштите на промени понашања ученика

Појачани васпитни рад претходи вођењу васпитног, односно васпитно-дисциплинског поступка или се, у случају насиља које услед кршења Правилника о правима, обавезама и одговорностима ученика захтева изрицање васпитне, односно васпитно-дисциплинске мере, покреће и води паралелно са васпитним, односно васпитно-дисциплинским поступком. Уколико се не води појачани васпитни рад са учеником не може се изрећи васпитна, односно васпитно-дисциплинска мера.

Циљ појачаног васпитног рада је утврђивање разлога неприхватљивог понашања, сложених облика поремећаја у понашању и / или високоризичних понашања ученика, те предузимање благовремених и адекватних мера за превенцију истих, односно постизање просоцијалног понашања ученика. Међусобном сарадњом (родитељ / наставник / ученик), довести до промене ставова, интересовања, вештина и навика ученика, у најбољем интересу ученика и спречавању неприхватљивих облика понашања.

На основу утврђених проблема на којима ће се радити са учеником, те снага, ресурса и механизма који се ангажују у савладавању уочених проблема, као и постављених општих и посебних циљева, доноси се План појачаног васпитног рада са учеником којим се предвиђају активности и задаци који се предузимају ради остваривања циљева, као и време њихове реализације. У процесу појачаног васпитног рада учествује и Тим за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања.

Циљеви појачаног васпитног рада

1. Прихватање и поштовање правила понашања
2. Развијање емпатијске комуникације са вршњацима и одраслима
3. Развијање самопоуздања и самопоштовања
4. Развијање самокритичности и критичког сагледавања односа међу вршњацима
5. Већа опрезност и позитивна селекција у избору другова
6. Поштовање савета одраслих и обраћање за помоћ приликом решавања проблема
7. Развијање вештина за препознавање ризичних ситуација
8. Успостављање радних навика
9. Веће стрпљење при задовољавању и усклађивању потреба и жеља за објективним могућностима
10. Јачање поверења према одраслима
11. Усвајање вештина за успостављање, очување и неговање пријатељских односа са вршњацима
12. Мотивација са учење и прихватање неуспеха
13. Успостављање вољних механизма за истрајност и упорност у решавању неког задатка
14. Унапређивање породичних односа и комуникације
15. Формирање и развијање хигијенских навика
16. Успостављање радних навика
17. Конструктивно коришћење слободног времена
18. Боља контрола импулсивности и агресивних испада
19. Боље разумевање и уважавање вршњака који имају одређене специфичности
20. Већа аналитичност и одлучност при доношењу одлука (стани – размисли, анализирај – одлучи – реагуј)

21. Већа опрезност и аналитичност при доношењу одлука (стани – размисли, анализирај – одлучи – реагуј)

22. Боља контрола стресних и провокативних ситуација

Задаци појачаног васпитног рада са ученицима се базирају на:

1. Развијање социјалних вештина – осноси се на учење понашања у социјалним односима, односно, усвајање социјално прихватљивих облика понашања.

2. Решавање социјалних проблема – ученици се упућују, односно, код ученика се развијају вештине уочавања и анализирање социјалних проблема, размишљања о алтернативним решењима, предвиђање последица својих поступака и управљање осећањима и понашањем да би се избегле нежељене последице.

3. Развијање емпатије – обукама, саветовањем, симулираним ситуацијама (индивидуалним и групним радом), код ученика се побољшавају способности опажања, децентрације (стављање и сагледавање ситуације из позиције друге стране у сукобу), саосећања, критичког сагледавања и когнитивне анализе ситуације и својих реакција, вештине комуникације и др.

Планиране активности у процесу појачаног васпитног рада са ученицима

Разговор ОС са учеником/ученицима о правилима понашања на часу, о правилима ОЗ за превенцију насиља и других облика нежељеног понашања, уз предочавање последица које носи повреда обавеза и забране по правилнику/закону.

1. Разговор са учеником и родитељима о поступку, уз предочавање последица и препоруке рад у породици, о развојним карактеристикама узраста и најчешћим облицима испољавања адолесцентских промена итд.

2. Могућа ревизија одељенских правила, школских правила.

3. Разговор са оним ко трпи последице насиља о томе како се осећа, шта би волео/ла да починилац уради да поправи ситуацију у њиховим односима.

4. Разговор са учеником/цом који трпи последице насиља и његовим/њеним подрживачима ради повећања самопоштовања, оснаживања за конструктивно супротстављање потенцијалном насиљу, тражења заштите и подршке од одраслих и вршњака и праћења промене у развоју позитивних социјалних односа, ради увида у односе и дружење ван школе.

5. Реституција.

6. Медијација међу потенцијално супротстављеним групама у одељењу и међу одељењима и/или школама.

7. Праћење понашања ученика на часу, од стране ОС и других предметних наставника у договору са њим, као и за време малих и великог одмора од стране дежурних наставника.

8. Укључивање ОЗ у подршку да учесници насиља поново успоставе другарске односе (радионице, заједничке активности и задаци, тимски рад, мини-пројекти и организована сарадња међу ученицима усмерена на рад у оквиру наставе и ван наставе).

9. Свакодневни контакт са учесницима насиља и провера статуса њиховог односа.

10. Потенцијално склапање договора са починиоцем о промени понашања.

11. Повремено састајање са родитељима ученика ради праћења промене у њиховом понашању.

12. Повремено састајање са родитељима ученика/це који врши или трпи последице насиља, родитељима његових/њених подрживача ради повећања самопоштовања, оснаживања за конструктивно супротстављање потенцијалном насиљу, тражења заштите и подршке од одраслих и вршњака и праћења промене у развоју позитивних социјалних односа, ради увида у односе и дружење ван школе.

13. Сарадња са Центром за социјални рад и сарадња са породицом и починиоцем/има насиља на ресоцијализацији и поновном укључивању у заједницу вршњака.

14. Праћење реализације ИОП-а.

15. Праћење реализације Индивидуалног плана за промену понашања и извештавање.

16. Сарадња са институцијама у евентуалном корективном третману са учеником/има и породицом.
17. Редовни контакт ОС, педагога са родитељима, односно старатељима ученика укључених у посебни План или програм заштите и/или појачани васпитни рад.
18. Праћење промене понашања код ученика и анализа ефеката појачаног васпитног рада.

Интервентне активности

Интервенцију у одговору на насиље, злостављање и занемаривање чине мере и активности којима се оно зауставља, осигурава безбедност учесника (оних који трпе, чине или сведоче), смањује ризик од понављања, ублажавају последице за све учеснике и прате ефекти предузетих мера.

У установи се интервенише на насиље, злостављање и занемаривање, када се оно дешава или се догодило између: деце или ученика (вршњачко насиље); запосленог и детета, односно ученика; родитеља и детета, односно ученика; родитеља и запосленог; ученика и запосленог, као и када насиље, злостављање и занемаривање чини треће лице у односу на дете, ученика, запосленог или родитеља.

Установа је дужна да интервенише увек када постоји сумња или сазнање да дете и ученик трпи насиље, злостављање и занемаривање, без обзира на то где се оно догодило, где се догађа или где се припрема.

Заштита запослених

Установа је дужна да интервенише увек када постоји сумња или сазнање да запослени трпи насиље од стране ученика, родитеља или трећег лица у установи или за време организовања активности установе.

Када је ученик починилац насиља према запосленом, директор је дужан да одмах обавести родитеља и центар за социјални рад; да покрене васпитно-дисциплински поступак, и да изрекне васпитно-дисциплинску меру, у складу са законом, а ако постоје елементи кривичног дела или прекршаја, пријаву поднесе надлежном јавном тужилаштву односно прекршајном суду.

Када је родитељ или треће лице починилац насиља према запосленом директор је дужан да одмах обавести јавног тужиоца и полицију.

Разврставање насиља, злостављања и занемаривања по нивоима

Разврставање насиља, злостављања и занемаривања на нивое има за циљ обезбеђивање уједначеног поступања (интервенисања) установа у ситуацијама насиља и злостављања када су актери деца, односно ученици (ученик-ученик, ученик-дете). Исти облици насиља, злостављања и занемаривања могу да се појаве на више нивоа, али се разликују у интензитету, степену ризика, учесталости, последицама и учесницима. Процена нивоа насиља се доноси на основу анализе интензитета, степена ризика, трајања и учесталости понашања, последица, броја учесника, узраста и карактеристика развојног периода детета, односно ученика.

На предшколском узрасту у складу са развојним карактеристикама узраста говоримо о сукобима међу децом и агресивном понашању.

У реализацију плана активности укључује се родитељ детета. Уколико укључивање породице није у најбољем интересу детета, установа на основу стручног мишљења Тима за заштиту укључује надлежни центар за социјални рад. У складу са проценом ризика и потребама детета укључују се и други системи из спољашње мреже заштите у складу са својом надлежностима (систем социјалне заштите, систем здравствене заштите).

Први ниво:

Облици физичког насиља и злостављања су, нарочито: ударање чврга, гурање, штипање, гребање, гађање, чупање, уједање, саплитање, шутирање, прљање, уништавање ствари.

Облици психичког насиља и злостављања су, нарочито: омаловажавање, оговарање, вређање, ругање, називање погрдним именима, псовање, етикетирање, имитирање, "прозивање".

Облици социјалног насиља и злостављања су, нарочито: добацавање, подсмевање, искључивање из групе или заједничких активности, фаворизовање на основу различитости, ширење гласина.

Облици сексуалног насиља и злостављања су, нарочито, неумесно, са сексуалном поруком: добацавање, псовање, ласцивни коментари, ширење прича, етикетирање, сексуално недвосмислена гестикулација.

Облици насиља и злостављања злоупотребом информационих технологија и других комуникационих програма су, нарочито: узнемиравајуће позивање, слање узнемиравајућих порука СМС-ом, ММС-ом.

Други ниво:

Облици физичког насиља и злостављања су, нарочито: шамарање, ударање, гажење, цепање одела, "шутке", затварање, плување, отимање и уништавање имовине, измицање столице, чупање за уши и косу.

Облици психичког насиља и злостављања су, нарочито: уцењивање, претње, неправедно кажњавање, забрана комуницирања, искључивање, манипулисање.

Облици социјалног насиља и злостављања су, нарочито: сплеткарење, ускраћивање пажње од стране групе (игнорисање), неукључивање, неприхватање, манипулисање, искоришћавање.

Облици сексуалног насиља и злостављања су, нарочито: сексуално додиривање, показивање порнографског материјала, показивање интимних делова тела, свлачење.

Облици насиља и злостављања злоупотребом информационих технологија су, нарочито: оглашавање, снимање и слање видео записа, злоупотреба блогова, форума и четовања, снимање камером појединаца против њихове воље, снимање камером насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика.

Трећи ниво:

Облици физичког насиља и злостављања су, нарочито: туча, дављење, бацање, проузроковање опекотина и других повреда, ускраћивање хране и сна, излагање ниским температурама, напад оружјем.

Облици психичког насиља и злостављања су, нарочито: застрашивање, уцењивање уз озбиљну претњу, изнуђивање новца или ствари, ограничавање кретања, навођење на коришћење наркотичких средстава и психоактивних супстанци, укључивање у деструктивне групе и организације.

Облици социјалног насиља и злостављања су, нарочито: претње, изолација, малтретирање групе према појединцу или групи, организовање затворених група (кланова) које има за последицу повређивање других.

Облици сексуалног насиља и злостављања су, нарочито: завођење од стране ученика и одраслих, подвођење, злоупотреба положаја, навођење, изнуђивање и принуда на сексуални чин, силовање, инцест.

Облици насиља и злостављања злоупотребом информационих технологија су, нарочито: снимање насилних сцена, дистрибуирање снимака и слика, дечија порнографија.

Интервенција према нивоима насиља, злостављања и занемаривања

На **првом нивоу**, по правилу, активности предузима самостално одељењски старешина, наставник, односно васпитач, у сарадњи са родитељем, у смислу појачаног васпитног рада са васпитном групом, одељењском заједницом, групом ученика и индивидуално.

Изузетно, ако се насилно понашање понавља, ако васпитни рад није био делотворан, ако су последице теже, ако је у питању насиље и злостављање од стране групе према појединцу или ако исто дете и ученик трпи поновљено насиље и злостављање за ситуације првог нивоа, установа интервенише активностима предвиђеним за други, односно трећи ниво.

На **другом нивоу**, по правилу, активности предузима одељењски старешина, односно главни васпитач у дому, у сарадњи са педагогом, психологом, тимом за заштиту и директором, уз обавезно учешће родитеља, у смислу појачаног васпитног рада. Уколико појачани васпитни рад није делотворан, директор покреће васпитно-дисциплински поступак и изриче меру, у складу са законом.

На **трећем нивоу**, активности предузима директор са тимом за заштиту, уз обавезно ангажовање родитеља и надлежних органа, организација и служби (центар за социјални рад, здравствена служба, полиција и друге организације и службе). Када су извршиоци насиља ученици старости до 14 година против којих се не може поднети прекршајна или кривична пријава, нити покренути прекршајни и кривични поступак, на овом узрасту се искључиво примењују мере из надлежности образовно-васпитног система, здравственог система и система социјалне заштите. У раду са учеником до 14 година родитељ има обавезу да се укључи у појачан, односно по интензитету примерен потребама ученика васпитни рад. Уколико присуство родитеља није у најбољем интересу ученика, тј. може да му штети, угрози његову безбедност или омета поступак у установи, директор обавештава центар за социјални рад, односно полицију или јавног тужиоца.

На овом нивоу обавезни су васпитни рад који је у интензитету примерен потребама ученика, као и покретање васпитно-дисциплинског поступка и изрицање мере, у складу са законом. Ако је за рад са учеником ангажована и друга организација или служба, установа остварује сарадњу са њом и међусобно усклађују активности.

Када дете предшколског узраста испољава агресивно понашање које је део развојне фазе или последица сметње у развоју детета васпитач у сарадњи са Тимом за заштиту планира мере подршке уз обавезно укључивање родитеља. Тим за заштиту процењује да ли је потребно укључивање других институција за подршку детету и породици (центра за социјални рад, здравствене службе и др.).

Када родитељ чини насиље или злостављање детета и када његово укључивање у поступак није у најбољем интересу детета Тим за заштиту обавезно укључује надлежни центар за социјални рад.

Информације о насиљу, злостављању и занемаривању прикупља, по правилу, педагог, односно - одељењски старешина, наставник, васпитач или члан тима за заштиту, непосредно по сазнању или сумњи на насиље, злостављање и занемаривање. Начин прикупљања информација одређује се у складу са специфичностима ситуације. Изјава од малолетних ученика се узима у складу са одредбама закона који уређује основе система образовања и васпитања, а којима је прописан васпитно-дисциплински поступак у установи.

Ако постоји сумња или сазнање о насиљу, злостављању и занемаривању детета и ученика у породици, директор без одлагања обавештава полицију или јавног тужиоца, који предузимају даље мере у складу са законом.

Уколико се ради о догађају који захтева предузимање неодложних интервентних мера и активности, директор обавештава родитеља и центар за социјални рад, који даље координира активностима са свим учесницима у процесу заштите детета и ученика.

Ако постоји сумња да насилни догађај може да има елементе кривичног дела или прекршаја, директор обавештава родитеља и подноси кривичну пријаву надлежном јавном тужилаштву, односно захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду.

Уколико постоји сумња или сазнање да је ученик укључен у промовисање, заговарање и подржавање идеолошки мотивисаног насиља, односно у насилни екстремизам, директор школе сазива тим за заштиту који разматра ситуацију и на основу прикупљених информација одлучује о даљем поступању.

Уколико постоји сумња или сазнање да ученик припрема и/или учествује у идеолошки мотивисаном насиљу, односно у насилном екстремизму које има елементе кривичног дела и када тај догађај очигледно захтева неодложно поступање, директор одмах обавештава родитеља, јавног тужиоца и полицију.

Уколико постоји сумња или сазнање да је дете, односно ученик укључен у било који облик трговине људима, директор се обраћа служби надлежној за идентификацију и подршку жртава трговине људима, односно Центру за заштиту жртава трговине, надлежном центру за социјални рад и полицији.

Увек када је запослени починилац насиља, злостављања и занемаривања према детету и ученику у установи, директор предузима мере према запосленом, у складу са законом, а према детету и ученику мере за заштиту и подршку (план заштите) на основу Правилника о протоколу.

Када је родитељ починилац насиља и злостављања према запосленом, свом детету, детету/ученику или трећем лицу директор је дужан да одмах обавести полицију или јавног тужиоца.

Када је ученик починилац насиља према запосленом, директор је дужан да обавести родитеља и центар за социјални рад; да покрене васпитно-дисциплински поступак, и да изрекне васпитно-дисциплинску меру, у складу са Законом, а ако постоје елементи кривичног дела или прекршаја, пријаву поднесе надлежном јавном тужилаштву односно прекршајном суду.

Уколико постоји сумња да је починилац насиља, злостављања и занемаривања треће одрасло лице (укључујући пунолетног ученика) према детету и ученику, директор је обавезан да истовремено обавести родитеља детета које је изложено насиљу, злостављању и занемаривању, надлежни центар за социјални рад и поднесе кривичну пријаву надлежном јавном тужилаштву, односно захтев за покретање прекршајног поступка надлежном прекршајном суду.

Када се насиље и злостављање дешава у установи између одраслих лица (запослени - запослени; запослени - родитељ; запослени, родитељ - треће лице), директор предузима мере, у складу са законом.

Уколико установа има сазнање да се насиље у које су укључени ученици догодило ван установе, дужна је да појача васпитни рад са ученицима уз обавезно укључивање родитеља, осим када се ради о насиљу у породици, када је нужно укључити надлежни центар за социјални рад.

Уколико се насилно понашање догоди у простору установе и/или у време образовно-васпитног рада и других активности установе предузимају се мере појачаног васпитног рада, а у складу са проценом нивоа води и окончава васпитно-дисциплински поступак у роковима и на начин утврђен законом. Установа обавештава друге институције у зависности од процењеног нивоа насиља.

Редослед поступања у интервенцији

1) Проверавање сумње или откривање насиља, злостављања и занемаривања обавља се прикупљањем информација - директно или индиректно.

Прикупљање информација има за циљ утврђивање релевантних чињеница на основу којих се потврђује или одбацује сумња на насиље, злостављање и занемаривање. Током прикупљања информација поштују се принципи утврђени Конвенцијом и правила која се примењују у поступцима у којима учествује малолетно лице - дете и ученик.

Установа проверава сваку информацију о могућем насиљу, злостављању и занемаривању и врши преглед видео записа уколико установа има електронски надзор над простором. Када родитељ пријави директору непримерено понашање запосленог према његовом детету, директор поступа у складу са законом.

У случају неосноване сумње појачава се васпитни рад и прати понашање учесника. Када се потврди сумња, директор и тим за заштиту предузимају мере и активности за извршено насиље, злостављање и занемаривање.

2) Заустављање насиља и злостављања и смиривање учесника је обавеза свих запослених у установи, а нарочито најближег присутног запосленог и дежурног наставника, односно васпитача да одлучно прекине све активности, раздвоји и смири учеснике у акту насиља. У случају да запослени процени да је сукоб високо ризичан и да не може сам да га заустави, одмах ће тражити помоћ.

3) Обавештавање родитеља и предузимање хитних акција по потреби (пружање прве помоћи, обезбеђивање лекарске помоћи, обавештавање полиције и центра за социјални рад) обавља се одмах након заустављања насиља и злостављања. Уколико родитељ није доступан или његово обавештавање није у најбољем интересу детета и ученика, установа одмах обавештава центар за социјални рад.

4) Консултације у установи се врше ради: разјашњавања околности, анализирања чињеница на што објективнији начин, процене нивоа насиља и злостављања, нивоа ризика и предузимања одговарајућих мера и активности, избегавања конфузије и спречавања некоординисане акције, односно ради успостављања и развијања усклађеног, уједначеног и ефикасног поступања. у

консултације у установи укључују се: одељењски старешина, дежурни наставник, васпитач, психолог, педагог, тим за заштиту, директор, ученички парламент.

Уколико у току консултација у установи директор и тим за заштиту, услед сложених околности не могу са сигурношћу да процене ниво насиља, злостављања и занемаривања, као и да одреде мере и активности, у консултације укључују надлежне органе и друге организације и службе: министарство надлежно за послове образовања и васпитања - надлежну школску управу, центар за социјални рад, полицију, правосудне органе, здравствену службу, а по потреби одељење надлежно за послове ученичког и студентског стандарда.

5) Мере и активности предузимају се за све нивое насиља и злостављања. Оперативни план заштите сачињава се за конкретну ситуацију другог и трећег нивоа за сву децу и ученике - учеснике насиља и злостављања (оне који трпе, који чине и који су сведоци насиља и злостављања).

Унутрашња мрежа заштите

Унутрашњу мрежу заштите чине сви запослени и ученици школе:

Дежурни наставник

- дежура у складу са распоредом;
- уочава и пријављује случај;
- покреће процес заштите детета (реагује одмах) у случају насилног понашања, користећи неку од стратегија;
- обавештава одељењског старешину о случају;
- евидентира случај у књигу дежурстава;
- сарађује са Тимом за заштиту деце од насиља.

Одељенски старешина

- Уочава случајеве насилног понашања и реагује одмах;
- учествује у процесу заштите деце;
- разговара са учесницима насиља;
- информисе родитеље и сарађује са њима;
- по потреби, сарађује са Тимом за заштиту деце од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања;
- прати ефекте предузетих мера;
- евидентира случај и води документацију; по потреби, комуницира са релевантним установама.

Стручни сарадник – педагог

- Уочава случајеве насилног понашања;
- покреће процес заштите детета, реагује одмах;
- обавештава одељењског старешину и сарађује са њим;
- по потреби, разговара са родитељима;
- пружа помоћ и подршку деци/ученицима, наставницима;

- разматра случај (2. и 3. ниво) и осмишљава мере заштите;
- обавља консултације, предлаже заштитне мере, прати ефекте предузетих мера;
- по потреби, сарађује са другим установама;
- евидентира случај.

Помоћно-техничко особље

- Дежура;
- прекида насиље;
- уочава и пријављује случајеве насилног понашања.

Ученици

- Уочавају случајеве насилног понашања
- траже помоћ одраслих
- пријављују одељенском старешини
- за теже случајеве консултују чланове школског тима
- учествују у мерама заштите

Спољашња мрежа заштите:

Спољашњу заштитну мрежу чине следеће институције:

- Центар за социјални рад
- МУП
- Дечји диспансер
- Дом здравља
- Школска управа
- Локална самоуправа

План заштите зависи од: врсте и тежине насилног чина, последица насиља по појединца и колектив, броја учесника и сл.

План корака у интервенцији у ситуацијама дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања

Редни број	Интервентне активности	Начин реализације	Носиоци активности	Време реализације
1.	Проверавње сумње или откривање дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	-прикупљење информација (директно или индиректно) -преглед видео записа са камера	Тим за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и сви запослени	Редовно током године
2.	Прекид насиља и смиривање учесника	-на месту дешавања радздвојити сукобљење и по	Сви запослени у установи	У моменту дешавања

Редни број	Интервентне активности	Начин реализације	Носиоци активности	Време реализације
		потреби пружити или обезбедити потребну помоћ		
3.	Обавештавање родитеља	- телефонским путем или писмено	Одељенски старешина, Тим за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, директор	Одмах након прекида и смиревања или по сазнању.
4.	Консултације у вези насиља које се догодило (околности, анализа, чињенице, процена нивоа)	- разговор	Одељенски старешина, дежурни наставник, педагог, Тим за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања, директор, ученички парламент	Непосредно после дешавања
5.	Појачан васпитни рад са ученицима који су извршили <u>први ниво насиља</u>	- разговор са починиоцима насиља - разговор са ученицима који су трпели насиље - разговор са ученицима сведоцима насиља и целим одељењем - разговор са родитељима	Одељенски старешина и родитељ	Увек када се деси насиље
6.	Евиденције и праћење понашања учесника у насиљу првог нивоа и извештавање тима	- евиденција насиља - праћење мера - писани извештај Тиму на крају тромесечја	Одељенски старешина	Код сваке појаве насиља првог нивоа
7.	Појачан васпитни рад са ученицима који су поновили насиље првог нивоа	- прикупљање информација и разговори одељенског старешине и педагога са учеником и родитељима и даљи васпитни рад са учеником и одељењем - по потреби директор покреће васпитно-дисциплински поступак	- одељенски старешина - педагог - остали чланови тима - директор - родитељ	Увек када одељенски старешина процени да је овај рад неопходан... када се насиље првог нивоа једном или неколико пута понови.
8.	Послови везани за процедуре насиља другог нивоа	- изјаве ученика у присуству родитеља о самој ситуацији - прикупљање осталих податак - разговори одељенског старешине и педагога са учеником и родитељима - даљи појачан васпитни рад са учеником и одељењем - по потреби директор покреће васпитно-дисциплински поступак	- одељенске старешине - педагог - чланови тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања - директор - родитељ	- увек када се деси насиље другог нивоа

Редни број	Интервентне активности	Начин реализације	Носиоци активности	Време реализације
9.	Израда оперативног плана заштите за учеснике-ученике	-планови за сваког ученика појединачно	Тим за заштиту, одељенски старешина, педагог, директор, родитељ	-у сваком насиљу другог нивоа
10.	Послови везани за процедуре насиља трећег нивоа	-послови око прикупљања информација -изјаве ученика о насиљу које он даје директору у присуству педагога и родитеља -директор покреће васпитно-дисциплински поступак -изрицање мере -информисање, по потреби укључивање и сарадња са Центром за социјални рад, здравственим службама, полицијом, Школском управом и другим организацијама -појачан васпитни рад са учеником	-одељенски старешина -педагог Чланови тима -директор -родитељ -представници других организација	-увек када се деси насиље трећег нивоа
11.	Подношење пријава надлежним органима, организацијама и службама и обавештење Школске управе о насиљу, злостављању трећег нивоа.	-пре подношења пријаве-разговор са родитељима, -писмена пријава -писмено обавештење	-директор школе	У року од 24 часа
12.	Информисање Центра за Социјални рад и полиције о сумњи или сазнању о дискриминацији, насиљу, злостављања и занемаривања које ученик трпи у породици	-писмено обавештење	-директор школе	-када се сумња или се утврди да постоји такво насиље
13.	Обавештавање родитеља и полиције када постоји сумња да насилни догађај има елементе кривичног дела или прекршаја	-писмено обавештење	-директор школе	-када се сумња или утврди да насиље има елементе кривичног дела или прекршаја
14.	Послови везани за процедуру када је запослени починилац дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	-директор школе предузима мере према запосленом, а са дететом процедура заштите	-директор школе	Када је запослени починиоц
15.	Обавештење полиције када је родитељ	-позивање полиције	-директор -секретар	-одмах када се насиље деси

Редни број	Интервентне активности	Начин реализације	Носиоци активности	Време реализације
	починилац насиља и злостављања према запосленом		-дежурни наставник -чланови тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	
16.	Обавештавање родитеља, а по потреби полиције и Центра за Социјални рад о насиљу ученика према запосленом -Покретање васпитно-дисциплинског поступка за тог или те ученике -изрицање васпитно-дисциплинске мере у складу са законом	-Обавештење родитеља и надлежних институција -рад на процедури покретања васпитно-дисциплинског поступка и изрицања васпитно-дисциплинске мере на седници Наставничког већа	-директор школе Директор и остали учесници у васпитно-дисциплинском поступку	Одмах када се насиље деси
17.	Обавештавање родитеља, полиције и Центра за социјални рад о сумњи да је починилац дискриминације и насиља треће одрасло лице	-усмено и писмено обавештење	-директор школе	-одмах по сазнању

Програм за превенцију дискриминаторног понашања, вређања части и угледа

Поред активности које предузима тим за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања, а на основу примене посебног протокола и других законских и подзаконских аката, уврштена је и примена новог Правилник о поступању установе у случају сумње или утврђеног дискриминаторног понашања и вређања угледа, части или достојанства личности („Сл. гласник РС“, бр. 65/2018).

Под дискриминацијом, односно дискриминаторним понашањем подразумева се понашање којим се на непосредан или посредан, отворен или прикривен начин, неоправдано прави разлика или неједнако поступа, односно врши пропуштање чињења (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лице или групе лица, као и на чланове њихових породица или њима блиска лица, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, статус, мигранта, расељеног лица, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, социјалном и културном пореклу, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, сметњи у развоју и инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварним, односно претпостављеним личним својствима, као и по другим основама утврђеним законом којим се прописује забрана дискриминације.

Ненасилно понашање није у сваком случају дискриминаторно, али свако дискриминаторно јесте насилно.

Задаци тима

Осим надлежности поступања у ситуацијама насиља, злостављања и занемаривања, задаци тима за заштиту јесу, нарочито, да:

- 1) анализира стање у остваривању равноправности и једнаких могућности;
- 2) припрема програм превенције;
- 3) информише учеснике у образовању, запослене и родитеље о планираним активностима и могућностима пружања подршке и помоћи;
- 4.) учествује у пројектима и обукама за развијање потребних знања и вештина за превенцију и поступање у случајевима дискриминаторног понашања;
- 5) предлаже мере за унапређивање превенције и заштите од дискриминације, организује консултације и учествује у доношењу одлука о начину поступања у случајевима сумње на дискриминаторно понашање;
- 6) укључује родитеље у планирање мера и спровођење активности за спречавање и сузбијање дискриминаторног понашања;
- 7) прати и процењује ефекте предузетих мера и активности за спречавање и сузбијање дискриминаторног понашања и даје одговарајуће предлоге директору;
- 8) сарађује са школском управом Министарства и другим надлежним органима, организацијама и службама, ради спречавања и заштите од дискриминације;
- 9) води и чува посебну документацију о случајевима и јавним облицима дискриминације, броју пријава и притужби, броју спроведених неформалних и формалних поступака, њиховом исходу и др.

Циљ: Унапређивање ситета заштите од дискриминације у школи

Процена и нивои дискриминаторног понашања:

Процена се врши на основу:

-Узраста ученика

- 1. ниво** - учесници истог или приближно истог узраста и млађег према старијем;
- 2. ниво** – старији према млађем лицу;
- 3. ниво** – група учесника се дискриминаторно понаша према лицу или другој групи.

-Интезитет трајање и учесталост дискриминаторног понашања

* Када дуже траје и понавља се тим га квалификује у следећи тежи облик дискриминације.

-Облик и начин дискриминаторног понашања-узнемиравање и понижавајуће поступање

* Ако га врши група или се понавља ради се о **другом нивоу** дискриминације.

* Ако је дискриминаторно понашање изазвало страх, непријатељско, увредљиво окружење, као и одбацивање од стране групе ради се о **трећем нивоу** дискриминације.

-Последица дискриминаторног понашања

* Када дискриминаторско понашање доводи или може да доведе до угрожавања физичког, психичког здравља учесника у образовању квалификује се следећи тежи облик дискриминације.

* Уколико су укључене и спољашње мере заштите увек је **трећи ниво** дискриминације.

* Када се дешава ван установе, установа предузима мере појачаног васпитног рада без вођења дисциплинског поступка.

Редослед поступања у интервенцији у случајевима дискриминаторног понашања:

- 1) **Заустављање дискриминаторног понашања** је обавеза сваког лица које има сазнање о дискриминаторном понашању да реагује прекидањем таквог поступања запосленог и позивањем помоћи.
- 2) **Смиривање ситуације** подразумева обезбеђивање сигурности и подршке за учесника у образовању.
- 3) **Обавештавање и позивање родитеља** и информисање васпитача, односно одељењског старешине одвија се паралелно са заустављањем поступања и смиривањем учесника, са најминималнијим временским размацама.
- 4) **Подношење пријаве директору установе** ради покретања поступка у коме се прикупљају информације о дискриминаторском поступању запосленог и на основу релевантних чињеница предузимају мере у складу са Законом. Тим за заштиту предузима мере и активности у односу на дискриминисано лице, односно лица – учесника у образовању.
- 5) **Консултације тима за заштиту** које се одвијају ради прикупља свих релевантних чињеница за доношење плана заштите од дискриминације и праћењу ефеката мера за учесника у образовању као дискриминисано лице. Тим за заштиту по потреби обавља консултације са одговарајућим стручњацима и установама и укључује надлежне службе. Одељењски старешина, односно васпитач у сарадњи са тимом, информисање родитеље и укључује их даље у васпитни рад или план заштите.
- 6) **Обавештавање Министарства – надлежне школске управе**, од стране директора установе у року од 24 сата од извршеног, односно од сазнања о дискриминаторном понашању запосленог према учеснику у образовању и на основу релевантних чињеница покреће и води дисциплински поступак, у складу са Законом.
- 7) **Праћење ефеката** предузетих мера заштитних мера према дискриминисаном лицу и сведоку–учеснику у образовању врши се континуирано.

План рада за превенцију дискриминаторног понашања

Активност	Носиоци активности	Начин праћења	Време реализације
Упознавање родитеља на Родитељским састанцима о томе шта је дискриминација, врсте дискриминације и коме пријавити	Разредне старешине Тим за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања	Записник са родитељских састанака	На почетку школске године
Укључивање родитеља ученика из осетљивих група у руководеће структуре школе: (Савет родитеља,	Одељењске старешине, директор	Записници где се види састав чланова Школског	Почетак школске године

Активност	Носиоци активности	Начин праћења	Време реализације
Школски одбор)		одбора и Савета родитеља	
Упознавање ученика на тему: Шта је дискриминација, врсте и нивои дискриминације и коме пријавити дискриминацију и израда паноа	Одељенске старешине	Израђени панои	Октобар/Новембар
-Радионица: Дискриминација је насиље „ -Дан толеранције 21. новембар-Радионица „Етничка толеранција“	Одељенске старешине, Тима за заштиту ученика, од дискриминације насиљ, злостављања и занемаривања, разредне старешине, Ученички парламаент	Увид у записнике са родитељског састанка Фотографије, записници о реализованим активностима тима за безбедност	Новембар
Идентификовање раног препознавања ризика од дискриминације-анкетирање ученика	Тима за заштиту ученика, од дискриминације насиљ, злостављања и занемаривања, разредне старешине, педагог	Анкете	Децембар/Јануар
- Предлози Тима о мерама за превенцију дискриминације после обраде анкете. - Извештавање Органу управљања, Савету родитеља и Ученичког парламента о реализованим активностима Тима за заштиту ученика од дискриминације.	Тима за заштиту ученика, од дискриминације насиљ, злостављања и занемаривања, разредне старешине, педагог	Записници са састанка	Фебруар
- Израда паноа са мултикултуралним речником младих.	Тим за заштиту ученика од дискриминације насиља, злостављања и занемаривања, Ученички парламент	Израђен видео запис	Март
-Обележавање Међународног Дана жена-темом родна равноправност	Тим за заштиту ученика од дискриминације насиља, злостављања и занемаривања, Ученички парламент	Записници, фотографије	8. Март
Приредба поводом обележавања „Дана Рома“	Разредне старешине, Ученици	Реализована приредба, фотографије	8. Април
Стручно усавршавање наставника на тему: Дискриминација, препознавање превенција, реаговање, развијање културе људских права		Сертификати са усавршавања	Током, школске године
Хоризонтално стручно усавршавање-представљање на Наставничком већу, стручним активима или тимовима научено на обукама	Наставници који су похађали обуке преносе научено	Записници са Наставничког већа, Стручних актива и тимова.	Непосредно након похађања обуке
Спортске активности на нивоу школе у којима учествују ученици свих одељења	Наставник физичког васпитања, ученички парламент	Фотографије, записи	Током школске године
Подношење годишњег извештаја	Тим за заштиту ученика од	Извештај,	Јун

Активност	Носиоци активности	Начин праћења	Време реализације
Наставничком већу, Савету родитеља и Школском одбору о реализованим активностима	дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања.	Записник са наставничког већа, Савета родитеља, Школског одбора	

Активности предвиђене Планом рада за превенцију дискриминаторног понашања реализује се узајамно са предвиђеним активностима из плана за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања. Оне су међусобно условљене и повезане и само целокупним узајамним деловањем омогућују потпуну заштиту и безбедност ученика у школи.

*Реализација предвиђених активности зависиће од тренутне епидемиолошке ситуације и постојања могућности за реализацију.

11. Програм школског спорта

Месец	Активност
Октобар	Општинско такмичење у стоном тенису
Октобар	Општинско такмичење у малом фудбалу
Октобар	Јесењи одељенски крос
Новембар	Општинско такмичење у одбојци
Фебруар	Општинско такмичење у стрељаштву
Март	Општинско такмичење у кошарци
Април	Пролећни одељенски крос
Април	Школска такмичења поводом Дана школе: стони тенис, шах, одбојка, мали фудбал-спортски сусрети одељења
Мај	Учешће на кросу РТС-а
Током године	3. година стрељаштво 4. година планинарење орјентиринг карактера, логоровање
Током године	Шаховска секција
Током године	Хуманитарни турнири (по потреби)

Задужена особа: наставници Физичког образовања и васпитања и остали заинтересовани радници школе. Конкретна задужење се сваке године дефинишу у Годишњем плану рада.

12. Програм сарадње са локалном самоуправом

Циљ сарадње са локалном самоуправом јесте допринос повећању ефикасности васпитно-образовног рада, развијању културе ученика као и отварању школе према свим организацијама које могу да допринесу остваривању поменутог циља.

Културна и јавна делатност школе одвијаће се кроз различите облике рада, а пре свега:

Активности	Начини реализације	Носиоци Активности	Место и време реализације
Сарадња школе са Домом здравља	Систематски прегледи ученика -Преглед зуба Укључивање ученика са проблемима у саветова-лиште при Дому здравља	Разредне старешине Педагог	Школа У току школске године
Сарадња школе са Културним центром Сурдулица	-Позоришне представе -Посета изложби -Волонтирање	Разредне старешине Наставник који води драмску секцију Чланови драмске секције Ученици	Културни центар Током школске године
Сарадња са Центром за социјални рад	Пријава и укључивање у рад ученика са проблемима Центру за социјални рад	Педагог Директор Одељенске старешине Тим за заштиту од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања.	Школа Центар за социјални рад Током школске године
Сарадња са МУП-ом	-Предавање за ученике првог разреда на тему Насиље -организовање трибине на тему „Трговина људима „	Одељенске старешине Педагог Директор	Школа На почетку школске године
Сарадња са Црвеним крстом	-Помоћ ученицима који су слабијег материјалног стања -Предавања за ученике на актуелне теме у оквиру њихових надлежности.	- -Педагог -Директор	Пропсторије Црвеног крста Школа Током школске године
Сарадња са Општинском управом	-Обезбеђивање књига за награђивање ученика -Пружање материјалне помоћи за ученике који су слабијег материјалног стања -реализација финансијског плана	-Одговарајућа служба у Општинској управи -Педагог -Директор	Општинска управа -Током Школске године
Сарадња са Градском библиотеком „Радоје Домановић“	-Посета библиотеци -Такмичење рецитатора -Ликовни и песнички конкурси	-Наставници српског језика и ликовне културе	Градска библиотека“Радоје Домановић“ -Током школске године
Сарадња са основним школама	-Професионална орјентација -Презентација школе и образовних профила	-Одељенске старешине осмог разреда -Педагог -Чланови тима за професионалну орјент.	-Школа -Средње школе - Крајем школске године
Сарадња са медијима	-Снимање и емитовање значајних културних активности у школи	-Директор	Школа У току школске године

13. Програм сарадње са породицом

Школа подстиче и негује партнерски однос са родитељима, односно старатељима ученика, заснован на принципима међусобног разумевања, поштовања и поверења. Програмом сарадње са породицом школа дефинише области, садржај и облике сарадње са родитељима, односно старатељима ученика, који обухватају детаљно информисање и саветовање родитеља, укључивање родитеља у активности школе, консултовање у доношењу одлука око безбедносних, наставних, ваннаставних, организационих и финансијских питања и то ради унапређивања квалитета образовања и васпитања, као и обезбеђивања свеобухватности и трајности образовно – васпитних утицаја.

С циљем да се оствари јединство при реализацији образовно-васпитних задатака школе и разматрају питања од заједничког интереса, спроводи се континуирана сарадња са родитељима ученика, кроз индивидуални и групни рад; родитељске састанке и Савет родитеља.

Родитељски састанци се одржавају најмање 4 пута годишње, по потреби и више.

Време Разред	Активности	Носилац посла
Септембар,1 .разред	Свечани поздрав ученицима и родитељима првог разреда	Директор,педагог,
септембар1. разред	Представљање одељењских старешина, упознавање са родитељима	Одељенски старешина .педагог
1.разред	Упознавање са Правилником о оцењивању у средњој школи.	Одељенски старешина, педагог
1.разред	Информације о образовном профилу, могућностима даљег школовања, инклузивном образовању	Одељенски старешина педагог
1.разред	Упознавање родитеља са Правилником о правима, обавезама и одговорностима ученика	Одељенски старешина Секретар
1.разред	Упознавање родитеља са Правилником о безбедности ученика Пољопривредно-шумарске школе „Јосиф Панчић“као и Посебним протоколом о заштити ученика од насиља,занемаривања и злостављања	Одељенски старешина Секретар,педагог, координатор тима за безбедност
Од 1-4 разреда	Организовати акцију са родитељима „Заједничко дежурство у школи“ с циљем да родитељи стекну комплетнију слику о животу и раду у школи „	Одељенски старешина Секретар,педагог, координатор тима за безбедност
Од 1-4 разреда	Избор представника родитеља за Савет школе	Одељенски старешина, родитељи
Од 1.- 4. Разреда	Информације о наставном плану и програму предмета који се изучавају у току године; информације о предметним наставницима, задуженим за рад у одељењима;	Одељенски старешина ,педагог
Од 1-4 разреда	Информисање родитеља о програмима, који се спроводе у школи; и могућностима да се ученици укључе у рад; информисање о новим задацима за текућу школску годину, који произилазе из Развојног плана, Годишњег плана, самовредновања и вредновања рада школа, инклузије, програма превенције насиља, васпитног програма, културно-јавне делатности школе, секција и сл.	Одељенски старешина ,педагог Кординатор тима за безбедност,праћење школског и годишњег плана рада,инклузивног образовања
Од 1-4 разреда	Информисање родитеља о обавезним изборним предметима: верска настава и грађанско васпитање	Одељенски старешина ,педагог
Од 1-4 разреда	Информисање о изборним предметима, начинима изјашњавања, упознавање са наставним темама ових предмета	Одељенски старешина педагог,предметни наставници
Од 1-4 разреда	Упознавање родитеља са организацијом рада школе, бројно стање ученика, распоред рада у сменама, подела	Одељенски старешина

Време Разред	Активности	Носилац посла
	одељења на групе, распоред часова	
Од 1-4 разреда	Информације о данима за „отворена врата“ одељењског старешине и предметних наставника	огласна табла
Од 1-4 разреда	Аспекти успешне сарадње родитељ-школа- за родитеље ученика првог разреда Препорука процедуре, при решавању текућих проблема (ученик, родитељ, одељењски старешина, предметни наставник, стручни сарадник, директор); упознавање са системом подршке ученицима у учењу	Педагог ,ученици првог разреда Одељенски старешина Педагог,ученици првог разреда
Од 1-4 разреда	Листа обавезних уџбеника за образовно- васпитни рад	Одељенски старешина старешина,предметни наставници, педагог
Од 1-4 разреда	Информација о потребном прибору, инструментима и материјалима за потребе стручне наставе	Одељенски старешина старешина,предметни наставници, педагог председници већа
1.разред	Информације о систематским прегледима и вакцинацији	Одељенски старешина ,родитељи
Од 1-4 разреда	Информисање о планираним екскурзијама	Одељенске старешине
децембар1.	Тема-Адолесценција-подршка бољем разумевању на релацији родитељ- ученик- наставник	Педагог
Од 1-4 разреда	Упознавање родитеља са акцијама здравствено- васпитног програма	Одељенски старешина
4.разред	Информације о акцијама добровољног давалаштва крви	Одељенски старешина
Од 1-4 разреда	Информација о реализацији образовно-васпитних задатака на 1.класификационом периоду; предлози родитеља за унапређивање успеха ученика	Одељенски старешина
Јануар1-4 разреда	Гостовање/ учешће родитеља на Светосавској приредби	родитељи
1-4 разреда	Информација о реализацији образовно-васпитних задатака на крају првог полугодишта; предлози родитеља за унапређивање успеха ученика	Одељенски старешина родитељи
Април 1-4 разреда	Информација о реализацији образовно-васпитних задатака на 3. Класификационом периоду; предлози родитеља за унапређивање успеха ученика Гостовање родитеља при обележавању Дана школе,	Одељенски старешина
Јун 1-4 разреда	Информација о реализацији образовно-васпитних задатака на крају другог полугодишта подела сведочанстава, диплома и награда	Одељенски старешина
По потреби	Организовање родитељског састанка због искрслих питања/проблема (школски успех, изостајање, пад мотивације за рад и сл.)	О.старешина, педагог Директор
Током године	Помоћ родитељима слабијег материјалног стања,као и пружање подршке родитељима чија деца показују проблем у учењу и понашању.	Управа школе Одељенски старешина

Напомена: Годишњим Планом рада школе,се сваке школске године детаљније дефинише програм сарадње са родитељима,а тим за израду Годишњег плана рада између осталог даје и предлоге,шта све може да буде тема на родитељским састанцима.

Распоред отворених врата за родитеље приказује се сваке школске године у Годишњем плану рада

14. Програм безбедности и здравља на раду

Програм безбедности и здравља на раду обухвата заједничке активности школе, родитеља и локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.

Време	Активности	Носиоци
Август	Организовање послова безбедности и здравља на раду	Секретар, директор
Током године	Оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад	Наставници, запослени, спољни сарадници- санитарна инспекција, инспекција рада, здравствена инспекција, комунална инспекција, просветна, противпожарна инспекција
Током године	Периодични прегледи и испитивање опреме за рад	Домар, овлашћени сервиси
Почетак школске године	Средства и опрема личне заштите	Ученици, наставници, запослени
Према потреби	Прва помоћ и спасавање	Наставници, ученици, Хитна служба
Према распореду служби	Прегледи и испитивања	Инспекцијске службе
Уводни блокови вежби стручних предмета; Током године	Обука ученика о прописаним мерама безбедности на настави вежби, блоку у наставним базама	Надлежни наставници, сарадници у настави
Током године	Праћење доласка ученика у школу	Дежурни наставници- двориште
Од 7:30 до 19:30, радним данима	Праћење ученика наше и суседних школа; интервенције по потреби	Школски полицајац
Целодневно	-Обилазак територије на којој се налази школа	Школски полицајац
Према распореду дежурства	-Дежурства током радног дана школе – двориште, холови	Дежурни наставници и домар школе.
У току смене	-Дежурства ученика- пријем и спровођење странака, обавештавање о ситуацијама	Дежурни ученици
По распореду	-праћење ученика током отворених врата	одељењски старешине, предметни наставници
Током године	Ангажовање постојећих ресурса школе за стварање безбедног и подстицајног окружења	Тима за спречавање насиља, злостављања и занемаривања
Васпитни програм	-Предавања намењена превенцији здравља-	Предавачи спољни сарадници и пр. наставници, вршњачки едукатори

15. Додатна подршка у образовању и васпитању

За ученика коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета и других разлога потребна додатна подршка у образовању и васпитању, установа обезбеђује отклањање физичких и комуникацијских препрека и доноси индивидуални образовни план.

Индивидуални образовни план (у даљем тексту ИОП) је посебан документ којим се планира додатна подршка у образовању и васпитању за одређено дете и ученика, у складу са његовим способностима и могућностима.

Циљ ИОП-а је оптималан развој детета и ученика, укључивање у вршњачки колектив и остваривање општих и посебних исхода образовања и васпитања, односно задовољавања образовно-васпитних потреба детета и ученика.

ИОП се израђује на основу претходно реализованих и евидентираних мера индивидуализације и израђеног педагошког профила детета и ученика.

ИОП се израђује према образовно-васпитним потребама детета и ученика и може да буде заснован на:

- Прилагођавању начина рада, као и услова у којима се изводи образовно-васпитни рад (ИОП1);
- Прилагођавању и измени садржаја образовно-васпитног рада, исхода и стандарда постигнућа (ИОП2);
- Обогаћивању и проширивању садржаја образовно-васпитног рада за дете и ученика са изузетним способностима (ИОП3).

Доношењу ИОП-а 2, претходи доношење, примена и вредновање ИОП-а 1, као и прибављање мишљења интерресорне комисије за процену потреба за додатном образовном, здравственом и социјалном подршком детету и ученику.

Изузетно, за ученика који образовање стиче остваривањем ИОП-а 2, осим наставног програма, може да се измени и наставни план, на основу мишљења интерресорне комисије за процену потреба за додатном образовном, здравственом и социјалном подршком детету и ученику.

ИОП доноси педагошки колегијум установе на предлог стручног тима за инклузивно образовање, односно тима за пружање додатне подршке детету и ученику (у даљем тексту: Тим).

Тим у школи чини: предметни наставник, одељењски старешина, стручни сарадник, родитељ, односно старатељ, а у складу са потребама ученика и педагошки асистент, односно пратилац за личну помоћ ученику, на предлог родитеља, односно старатеља.

Родитељ, односно старатељ даје сагласност на спровођење ИОП-а, у складу са законом.

У првој години уписа у установу, ИОП се доноси и вреднује тромесечно, а у свакој наредној години два пута у току радне, односно школске године.

Спровођење ИОП-а прати Министарство, у складу са законом.

Ближе упутство за остваривање ИОП-а, његову примену и вредновање доноси министар.

План рада Тима за инклузивно образовање

Редн и број	Садржај рада	Време реализације	Носиоци реализације	Начин рада
1.	Идентификација ученика којима је потребна додатна подршка	Септембар	наставници -одељенске старешине -пп служба	-користити постојећу базу података -користити извештаје из основних школа
2.	Идентификација даровитих ученика	Октобар	наставници -одељенске старешине -ПП служба	-користити постојећу базу података -извештаји наставника -тестирање (Школа за таленте)
3.	Промовисање свих	Током	-СТИО	-праћење наставе посетом

Редн и број	Садржај рада	Време реализације	Носиоци реализације	Начин рада
	активности везаних за ИО	године	-одељенске старешине -ПП служба	часовима -извештаји -евиденција
4.	Праћење постигнућа ученика који раде по ИОП-у	Током године	-наставници -одељенске старешине -ПП служба	-праћење наставе посетом часовима -извештаји -евиденција
5.	Израда педагошког профила	На почетку године Током године по потреби	-одељенске старешине -стручни сарадници -родитељи	-обједињавање прикупљених података за све предмете
6.	Предавање педагошког профила	Током године	одељенске старешине	-документација
7.	Писање мера индивидуализације	Током Године	-наставници -одељенске старешине -ПП служба	-прилагођавање простора, метода, садржаја, темпа рада, наставних средстава
8.	Праћење евалуација и корекција плана	-Крај првог полугодишта и другог полугодишта	-предметни наставник	-процена нивоа остварености планираних циљева -вођење евиденције
9.	Извештај о реализацији плана прилагођавања	-крај првог и другог полугодишта	-предметни наставник	-извештај о нивоу остварености планираних циљева
10.	Доношење одлуке о изради ИОП-а, на основу поднетих предлога	-октобар	-СТИО	-анализа поднетих предлога -одређивање приоритета -подела задатака и предлагање тима за подршку -договор са родитељима
11.	Формирање тимова за индивидуалну подршку ученицима	--октобар -новембар	-СТИО -Директор	-одабир чланова на основу утврђених приоритета
12.	Израда ИОП-А	У току првог месеца у полугодишту	-Тим за подршку	-одређивање приоритета подршке -документација -договор са родитељима
13.	Праћење, евалуација и корекција ИОП-а	Током године, Крај првог полугодишта и другог полугодишта	-предметни наставници -одељенске старешине -СТИО -педагошки колегијум	-процена нивоа постигнућа и остварености планираних циљева -вођење евиденције -извештавање
14.	Сарадња са ИРК	Према	-СТИО	-консултације

Редн и број	Садржај рада	Време реализације	Носиоци реализације	Начин рада
		потреби		
15.	Сарадња са Школском управом	Према потреби	-СТИО	-консултације
16.	Евалуација рада тимова за подршку	Квартално	-СТИО -директор	-процена степена ангажованости у обављању активности и поштовање временских рокова
17.	Извештавање Наставничког већа и Педагошког колегијума о раду Стручног тима за ИО	Крај првог полугодишта и другог полугодишта	Координатор	-читање извештаја и достављање у електронској форми
18.	Израда плана рада Тима за ИО	Јун	Тим за ИО	-начин рада -носиоци активности

Остали програми од значаја за школу

Програм сталног стручног усавршавања наставника и унапређивања образовно-васпитног рада

Редни	Програмски садржај	Носиоци активности	Време реализације
1.	Стручна усавршавања у оквиру: а) угледни часови са анализом и дискусијом; б) излагања на састанцима стручних органа и тела са анализом и дискусијом о семинарима, приказ књиге, приручника, дидактичког средства, стручног чланка, истраживања, студијског путовања, стручне посете.	Директор, запослени наставници, стручни сарадници	Перманентно током школске године
2.	Стручна усавршавања путем одобрених програма сталног стручног усавршавања који се реализују као обуке и одобравају се по процедури за акредитацију (МП), ЗУОВ), домаћи и међународни	Директор, запослени наставници, стручни сарадници	Утоку школске године (по договору)
3.	Стручна усавршавања кроз: а)стручне скупове, б)конгресе, в) саборе, сусрете и дане, г)саветовање, д) симпозијум, ђ)округли сто, е) трибина	Директор, запослени наставници, Стручни сарадници	Током школске године
4.	Летње и зимске школе – размена искуства и обично траје дуже од 3 дана	Директор, запослени наставници, стручни сарадници	За време школског распуста (зими и лети)
5.	Стручна и студијска путовања	Директор, запослени наставници, стручни сарадници	Током школске године

Програм подршке новим ученицима и запосленим радницима

Циљ програм подршке новим ученицима и запосленим радницима је лакше укључивање и наставницима оспособљавање за образовно-васпитни рада

Време реализације	Активности за нове ученике	Реализатори
Септембар Април	Упознавање родитеља са правним документима,правима и обавезама ученика	Директор,секретар школе,одељенски старешина
Септембар	Упознавање са члановима одељенске заједнице,одељенским старешином и простором школе	Стручни сарадници Одељенски старешина Наставници Ученици
Септембар	Упознавање са правилима школе	Одељенстарешина ки старешина стручни сарадник
Током године	Праћење адаптације у школској средини и напредовања у учењу у сарадњи са родитељима	Одељенски с
Време реализације	Активности за нове наставнике	Реализатори
Септембар Мај	Регулисање правних докумената и упознавање са члановима колектива и простором школе	Директор секретар школе
Септембар Мај	Упућивање запосленог радника у школска документа и правилнике на послове на којима је распоређен	Директор секретар школе председник стручног већа
Септембар Мај	Оспособљавање запосленог радника у писању педагошке документације	Предс стручног већа пп служба колега исти по позицији
Током године	Посета часовима колега истих по позицији	Директор стручни сарадници колега исти по позицији
Септембар мај	Пшка у реализацији наставних и ван-наставних активности	Директор стручни сарадници колега исти по позицији

Смањење осипања ученика из образовног система

Наша школа у свом образовно-васпитном раду посебну пажњу посвећује смањењу стопе осипања ученика из образовног система, посебно ученика који долазе из социјално угрожених категорија становништва,ученика са сметњама у развоју и другим специфичним тешкоћама у учењу, а таквих ученика је у нашој школи много. Такође, трудимо се да као

образовно-васпитна установа пружимо подршку ученицима који желе да се поново укључе у образовни систем, а у складу са принципима инклузивног образовања. Како би смо као школа рано идентификовали ученике који су под ризиком од осипања, а сходно томе и адекватно реаговали, формираћемо на нивоу школе Тим за превенцију осипања ученика из образовног система

ОБЛАСТ	Активности	Начин реализације	Носиоци активности	Време реализације
Систем за рану идентификацију ученика под ризиком од осипања	Праћење долазака ученика под ризиком	Преко школске евиденције	Одељенски старешина	Недељно
	Прављење базе података ученика под ризиком	Табеле	Одељенски старешина Стручни сарадници	Током године
Интервентне и превентивне активности	Позиви родитеља по потреби	Разговор, обавештавање	Педагошки асистент и ОС	Током године
	Учешће у акцијама Црвеног крста	Акције, донације...	Тим за социјалну подршку ученицима, подмладак ЦК	Током године
	Укључивање ученика под ризиком у рад на часу и посебно ваннаставне активности	Примена интерактивних метода наставе, кооперативни рад на часу	Наставници	Током године
	Саветодавни рад са ученицима и родитељима	Индивидуални разговори	Стручна служба,	Током године
	Сарадња релевантним установама	Обавештавање	Секретар, стручна служба	Током године
Јачање капацитета запослених и мењање школске климе	Сензибилисање наставника на потребе ученика под ризиком	Радионице, предавања, разговори	Стручна служба,	Током године
	Запослени у школи су оспособљени за примену различитих активности које смањују ризик од осипања ученика, а нарочито за индивидуализовану и диференцирану наставу	Радионице за наставнике, угледни часови	, наставници	

16. Програм социјалне заштите

Социјална заштита ученика се обавља у сарадњи са Центром за социјални рад. Она подразумева помоћ и подршку ученицима који живе у тешким условима, сиромаштву, ученицима којима је из различитих разлога онемогућено или отежано остваривање њихових потреба. Наши ученици који живе у породицама које примају социјалну помоћ или у којима не раде оба родитеља добијају бесплатну ужину и уџбенике. Средства за ово школа обезбеђује тако што сви запослени у школи одвајају по 3% од личног дохода.

Сви ученици имају организован превоз до куће. Ученицима слабијег материјалног стања школа пружа и помоћ тако што овим породицама даје и готове пољопривредне производе, који се производе на школској економији, стаји, живинарнику (млеко, јаја, јабуке, сво воће, брашно и сл.).

Не ретко је школа организовала и акцију прикупљања хуманитарне новчане помоћи за ученике, где је анимирала и остале организације у граду.

Задатак запослених у школи на првом месту одељенских старешина и педагога у области социјалне заштите ученика је:

1. да упознају породичне услове у којима дете живи, да прате како они утичу на његов развој,
2. да се обрате Центру за социјални рад у циљу пружања социјалне помоћи детету и породици,
3. да благовремено пријаве евентуално занемаривање или злостављање детета,
4. да раде на оснаживању деце да не трпе насиље у породици, да причају о њему,
5. да информишу децу/ученике коме треба да се обрате уколико су жртве породичног насиља,
6. да прате ефекте предузетих мера.
7. Да информишу родитеље и ученике о Националној платформи « Чувам те»

17. Програм здравствене превенције

- Циљ овог програма је :

Укључивање ученика у здравствено – васпитне акције, као и подстицање на усвајање знања о чувању здравља, болести и могућностима лечења:

Садржај рада	Време	Носиоц активности	Напомена	Где се може наћи материјал за тему/
Обраћање здравственом Центру	Почетак школске године	Управа школе Педагог школе	Школа ће се обратити здравственом центру у Сурдулици како би стручно лице /лекар/ едуковао одељенске старешине за реализацију здравствене превенције у школи	Педагог школе ће прибавити адекватан материјал који је потребан за едукацију одељенских старешина.
Информације о значају превентиве и придржавање превентивних мера у сузбијању вируса Covid -19 у	Почетак школске године	Управа школе Педагог школе Одељенске старешине И сви запослени у школи	Особље у школи почев од директора до помоћног радника већ има довољно информација о овом вирусу и доста се током пандемије радило на едукацији пре свега превенцији, како запослених тако и ученика и родитеља. Школа ће наставити са овим радом и пратити упутства која стижу из Школских Управа и Министарства просвете.	Школа је од Министарства доста добијала материјале, а и одељенске старешине ће ове теме уградити у своје часове
Дрога, болест данашњице	Прво полугодиште, По индивидуалном плану одељенског старешине	Одељенски старешина Педагог	У обради ове теме нагласак ставити на: препознавање, превентивни дијагностиковању, лечењу .	Уколико школа не обезбеди сарадњу са надлежним институцијама материјал за ову тему одељенски старешина може узети код педагога школе.
Алкохолизам	Прво полугодисте, По индивидуалном плану одељенског старешине	Одељенски старешина Лекар	Ступити у контакт са Домом здравља како би се урадила едукација одељенских старешина . Акцент ставити на Алкохол и здравље Алкохол и млади.	Педагог школе ће прибавити адекватан материјал који је потребан за едукацију одељенских старешина.
Сид	1.децембар По индивидуалном плану одељенског старешине	Одељенске старешине, Проф.Биологичке, Педагог, Лекар	Акцент ставити на заштиту од ХИВ инфекције и начине како се преноси	Пожељно је обезбедити лекара предавача . Материјал о овој теми можете наћи код педагога школе или на сајту: www.uneids.org

Садржај рада	Време	Носиоц активности	Напомена	Где се може наћи материјал за тему/
Пушење	31.мај По индивидуалном плану одељенског старешине	Одељенски старешина Педагог Лекар	Акцент ставити на „Шта ти даје шта узима цигарета“ Пошто је 31.мај дан борбе против дуванског дима, нагласити ученицима да половина редовних пушача умире превремено од последице пушења. Поред предавања организовати неку конкретну акцију са ученицима. Израда едукативног постера Организовати дебату на тему: Тотална забрана пушења на јавним местима	Код педагога школе, а више о томе на сајту www.euro.int/features/2006/featurewntdog/toppage
Индивидуални саветодавни рад са ученицима и родитељима и повезивање ученика са специјализованом здравственом службом по потреби.	Организација акција добровољног давања крви	Педагог, Одељенске старешине	Развијати свести и одговорност појединца за сопствено здравље, о значају личне хигијене, хигијене исхране и хигијенског начина живота	Код педагога школе.
Организовање предавања за девојчице које је у вези са репродуктивним здрављем.	У току школске године	Педагог школе	Подизање здравствене културе ученика.	Код педагога.
Израда пано и едукативних постера ради промовисања стила здравог живота	У току школске године	Педагог школе, У сарадњи са одељенским старешинама	Подизање здравствене културе ученика и промовисање здравих стилова живота.	Педагог.

18. Програм превенције деликвентног понашања ученика

Активност	Носиоц(и) активности	Напомена
Успоставити сарадњу са Центром за социјални рад	Секретар школе Педагог школе Директор школе	Ово је потребно како би се ускладиле мере превенције на сузбијању малолетничке деликвенције и превентивне активности школе и центра за социјални рад.
Успоставити сарадњу са Супом	Секретар школе Педагог школе Директор школе	Ово је потребно како би се дошло до података о томе да ли је неко од ученика већ имао теже облике девијантног понашања. Поштујући поверљивост података али и радити на заједничкој сарадњи, на сузбијању овог понашања.

Активност	Носиоц(и) активности	Напомена
Открити узроке девијантног понашаа код ученика	Одељенске старешине Педагог	Полазећи од тога да свака последица има свој узрок, да би се предузела адекватна мера потребно је радити на откривању узрока. Разговор са учеником, родитељема, вршњацима из одељења. Обезбедити поверљивост података
Предузимање конкретних мера на сузбијању овог понашања	Педагог Одељенски старешина Стручњак из центра за социјални рад и из супа	Тек када се открије узрок могу се конкретизовати мере превентивног деловања : Пример: Понудити решење за . Конструктивно решавање сукоба у породици, лечење алкохолизма, како превазићи развод родитеља и сл.
Предавање на тему: Деликвенција	Одељенски старешина	Акцент ставити на томе. шта је то Деликвенција, како је спречити, и права малолетних учиниоца кривичних дела.
Укључити ове ученике у рад секција.	Одељенски старешина	Предложити укључивање ових ученика у рад секција у складу са интересовањима и способностима.

19. Програм васпитног рада са ученицима

Програм васпитног рада школе обухвата елементе који се односе на васпитно осмишљавање садржаја, облика и метода рада у настави, као и планирање и програмирање ван-наставних активности, друштвено-корисног рада, културне и јавне делатности школе, рада одељењског старешине, сарадње са родитељима, активности ученика у одељењима и мањим групама и рада стручних органа, а све у циљу подстицања развоја ученика као здраве личности.

Основни циљ васпитног рада у школи је изграђивање ученика као здраве личности.

Узимајући у обзир циљеве предвиђене Програмским основама васпитног рада средње школе и специфичности ове Школе, а имајући у виду могућности Школе као основни циљеви васпитног рада у Школи се истичу:

Циљ	Активности	Носиоци
Развијање способности и интересовања ученика у различитим људским делатностима	- редовна настава - додатна настава - рад секција - друштвено-користан рад - културна и јавна делатност - одељењске заједнице	Одељењске старешине Педагог Руководиоци секције
Оспособљавање за укључивање младих у активан друштвени живот	- редовна настава - рад секција - друштвено- користан рад - културна и јавна делатност - одељењске заједнице	Наставници Одељењске старешине Руководиоци секција
Оспособљавање за примену стечених знања и вештина	- практична настава - редовна настава	Наставници
Оспособљавање за правилно коришћење слободног времена	- културна и јавна делатност, - одељењске заједнице, секције,	Педагог Одељенске старешине
Васпитање за хумане и културне односе међу људима без обзира на пол, расу, веру, националност	- одељењске заједнице, редовни часови	Наставници Одељенске старешине
Неговање и развијање потребе за културом и очување и неговање културног наслеђа	- друштвено- користан рад - одељењске заједнице, - секције	Наставници Одељењске старешине Руководиоци секција

У школи је организован **Ученички парламент** и он предлаже свој програм рада, у складу са Законом. Начин рада Ученичког парламента одређује се актом школе.

Ученички парламент се повезује са организацијама ван школе (Црвени Крст, Канцеларија за младе, Центар културе у Сурдулици,).

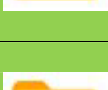

Активности	Начин реализације	Носиоци посла
Конституисање скупштине Ученичког парламента	Избор чланова Ученичког парламента на часу одељењског старешине	Одељењске старешине
Координација рада ученичког парламента са осталим ученицима и наставницима	-у оквиру часова одељењског старешине, седница Ученичког парламента, консултацијама са предметним професорима	-чланови Ученичког парламента, одељењске старешине, педагог, предметни наставници
Информисање ученика о раду школе и укључивање у стручне органе школе	-присуство седницама Ученичког парламента, изношење сугестија и предлога у циљу унапређивања образовно-наставног рада	-чланови Ученичког парламента
Учешће у спортским активностима школе	-чланови Ученичког парламента као техничка и логистичка подршка	-чланови Ученичког парламента
Могућност подношења и реализације различитих пројеката кроз које ученици могу да остваре жељене активности	-евидентирање проблема, дефинисање општег и специфичних циљева, кораци у планирању реализације акције коришћењем SMART методе	-чланови Ученичког парламента, координатори ученичког парламента
Учешће у промоцији школе и школског Етоса	-техничка и логистичка подршка, сарадња са наставницима	-чланови Ученичког парламента
Радионице у циљу превенције болести зависности и ризичног понашања	-радионице, предавања, дебате	-чланови Ученичког парламента у сарадњи са педагогом
Подршка професионалној оријентацији	-сарадња са факултетима, високим школама струковних студија А у циљу промоције школе и са основним школама	-чланови Ученичког парламента, координатори Ученичког парламента

ПРАЋЕЊЕ ОСТВАРИВАЊА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Остваривање Школског програма ће се пратити кроз следеће облике рада:

- Израда Школског програма као и праћење реализације истог –Стручни актив за развој Школског програма,Педагошки колегијум
- Анализа реализације Наставног плана и програма редовне,допунске,додатне наставе и слободних активности –На седници Одељенских већа и Наставничког већа
- Анализа успеха ученика- На седници Одељенских већа и Наставничког већа
- Анализа владања ученика ,похвале ,награде васпитне и васпитно дисциплинске мере
- На седници Одељенских већа и Наставничког већа
- Анализа реализације појединих наставних предмета и осавремењивање наставног рада –На седници стручних већа,на састанку тима за самовредновање
- Праћењем реализације свих облика вапитно образовног рада-Стручни сарадници,педагошки колегијум ,директор
- Праћењем рада стручних органа –директор,Наставничко веће
- Праћењем додатне подршке ученицима –Тим за инклузивно образовање
- Презентацијама реализације Школског програма-На састанку Савета родитеља и Школског одбора.

НАСТАВНИ ПЛАНОВИ ПО ПРЕДМЕТИМА ЗА СМЕРОВЕ:

Степен	Назив смера	Сл. Гласник бр.		Линк ка документу са наставним програмом по предметима (типка Ctrl i klik na levi taster)
		Општи	Стручни	
IV	Пољопривредни техничар	5/11	6/12	
	Ветеринарски техничар	5/11	6/12	
	Шумарски техничар	11/13	6/93	
	Техничар за ловство и рибарство	5/02 9/08	6/93 9/08	
	Техничар за пејзажну архитектуру	11/13	6/93	
	Техничар за хортикултуру	11/13	2/01	
III	Пољопривредни произвођач	11/13	5/02	
	Руковалац пољопривредне технике	11/13	5/02	
	Шумар	11/13	6/93 5/02	
	Произвођач финалних производа од дрвета	11/13	6/93 5/02	
V	Специјалиста за лов и риболов	2/97	2/97	

<http://www.zuov.gov.rs/srednje-strucno-obrazovanje/?lng=lat> линк- правилници.

1. ЦИЉЕВИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА.....	4
2.Програми образовања и васпитања	6
3.Начини остваривања принципа,циљева и исхода образовања и стандарда постигнућа	7
4. Начини и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма	9
5. Програм допунске, додатне и припремне наставе	9
6.Програми и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа	12
7. Програм културних активности школе	13
8. ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ СЛОБОДНИХ АКТИВНОСТИ	14
9. Програм Заштите животне средине	18
10. Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања	19
11. Програм школског спорта	40
12. Програм сарадње са локалном самоуправом.....	41
13. Програм сарадње са породицом	42
14. Програм безбедности и здравља на раду	44
15. Додатна подршка у образовању и васпитању	45
16. Програм социјалне заштите	51
17. Програм здравствене превенције	52
18. Програм превенције деликвентног понашања ученика	53
19. Програм васпитног рада са ученицима	54
НАСТАВНИ ПЛАНОВИ ПО ПРЕДМЕТИМА ЗА СМЕРОВЕ:.....	57